

Mlaš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 - Verlagspostamt Klagenfurt 2.

Izhaja v Celovcu - Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XII./ŠTEVILKA 23

CELOVEC, DNE 10. JUNIJA 1960

CENA 2.- ŠILINGA

Ob gostovanju Slovenske filharmonije

V okviru kulturne izmenjave med Koroško in Slovenijo gostuje v ponedeljek, dne 13. junija t. l. v Celovcu Slovenska filharmonija, ki je dosegla ob svojem zadnjem obisku leta 1958 v veliki dvorani celovškega Glasbenega doma izredni uspeh. A ne samo v Avstriji, ampak tudi v Italiji je bil orkester Slovenske filharmonije na treh turnejah deležen vsestranskega priznanja.

Vprav Slovenska filharmonija s svojim mednarodno prizanim orkestrom dirigenti in solisti predstavlja enega izmed najprepričljivih dokazov o bogati kulturni tradiciji na Slovenskem ter o visokem nivoju sodobnega glasbenega življenja med Slovenci. Leta 1701, v času, ko so v Londonu in Parizu začeli prirejati prve javne koncerte, je že bila v Ljubljani ustanovljena Accademia Philoharmonicarum in je bila med prvimi tovrstnimi glasbenimi ustanovami v nekdanji habsburški monarhiji. Med častnimi člani ljubljanske Filharmonije najdemo slavna imena kot Haydn, Beethoven, Dusik, Lipinski, Paganini. Leta 1794 se je spremenila v Filharmonično družbo in razvila bogato glasbeno delavnost. Spremljala je glasbeno življenje v Evropi in uvajala skladatelje tedanjih časov na slovenska tla. Imenujejo samo nekatere: Mozart, Haydn, Gluck, Cherubini, Salieri. Vabila je v tedanjo »kranjsko prestolnico« mednarodno priznane dirigente ter soliste iz raznih dežel. V času največjega razcvita je orkester štel 100 glasbenikov. Filharmonična družba je tudi ustvarila pogoje za ustanovitev opernega gledališča, ki ga je Ljubljana dobila leta 1892. Bogati razvoj je šel naprej preko dobe po prvi in drugi svetovni vojni. Pod vodstvom družbinega predsednika dr. Dragotina Cvetka, prav posebno pa njenega umetniškega direktorja prof. Marjana Lipovška ter obeh mednarodno priznanih dirigenti Sama Hubada in Bogomirja Leskovic (slednji pogosto dirigira kot gost koncerte na Dunaju) je Filharmonija postala vrhunski glasbeni ansambel v Sloveniji, ponesla pa je sloves slovenske glasbe tudi po širnem svetu.

Vsako leto priredi Slovenska filharmonija 80 do 100 koncertov. Zadnje turnejo je izvedla po Jugoslaviji, in sicer je bila v Beogradu, Zagrebu, Skoplju in Banjaluki, imela pa je vrsto koncertov tudi v Ljubljani in v vrsti manjših mest po Sloveniji, da približa plemenito glasbo kar najširšim plastem ljudstva.

Na koncertu v Celovcu dne 13. junija bo pod vodstvom dirigenta Sama Hubada izvajala naslednje skladbe: Klavirski koncert v e-molu Friderika Chopina, slavnega poljskega skladatelja, čigar spominski jubilej obhajamo letos, nadalje Sinfonietto slovenskega skladatelja Uroša Kreka, za ključek pa 6. simfonijo ruskega skladatelja Šostakoviča, ki bo tokrat sploh prvič predvajana v Celovcu.

Tri imena s programa velja še posebej osvetliti: Samo Hubad, Aci Bertonec in Uroš Krek.

Samo Hubad se je rodil 17. julija 1917 v Ljubljani. Studiral je na glasbeni akademiji, kjer je diplomiral leta 1941. Njegova učitelja na Mozarteju v Salzburgu pa sta bila Hermann Schmeidel in Carlo Zecchi. Po dovršenem študiju je nastopil svoje prvo službeno mesto pri ljubljanski Operi, leta 1948 pa je prevzel vodstvo Slovenske filharmonije, dve leti je bil poleg tega dirigent zagrebške Opere, kjer tudi še sedaj sodeluje.

Samo Hubad je mnogo gostoval v inozemstvu, tako v Avstriji, v Zapadni Nemčiji, na Poljskem, v Italiji, Švici, Franciji,

Kitajcem raste greben

V Tibetu zopet teče kri

V Tibetu, na »strehu sveta«, najvišji državi, ki se razprostira na visoki planoti v Himalajskem pogorju, je zopet izbruhnil upor Tibetancev proti njihovim tlačiteljem komunističnim Kitajcem. Po vesteh iz Indije se je okrog 15.000 tibetanskih vojaških rekrutov uprlo kitajskim podčastnikom in častnikom. Pri bojih je baje kitajska vojska imela 3000 mrtvih, izgube upornikov pa so seveda mnogo večje. Po doslej še nepotrjenih vesteh je iz Lhasse, prestolnice Tibeta, pobegnil Pančem lama, visoki verski dostojanstvenik Tibetancev, ki je po lanskem begu vrhovnega verskega in državnega poglavarja Tibeta Dalai lame v Indijo, prevzel oblast in nekaj časa služil kitajskim tlačiteljem. Zadnje čase pa letimenda niso bili več zadovoljni z njim, zato so ga držali kot ujetnika v njegovi lastni palači.

Tudi iz drugih predelov Tibeta prihajajo poročila o krajevnih uporih. Kitajska vojaščina, ki je najmoderneje oborožena, brezobzirno strelja, kolje, požiga in pleni.

V zadnjih časih je videti, da skuša komunistična kitajska vlada v Peking u čim bolj razširiti svojo oblast in vpliv v mednarodni politiki. Poostriila je svoj režim v Tibetu. Moč Kitajske, ki se vedno bolj industrializira in oborožuje, pa postaja neprijetna celo sami Sovjetski zvezi. Pred kratkim je kitajski zunanji minister Ču-En-Lai obiskal Ulan Bator, prestolnico »samostojne republike Zunanje Mongolije«, ki je pa v resnici že dobrih 100 let pod rusko oblastjo, najprej carsko, nato pa sovjetsko. Velika pokrajina je zelo redko naseljena, dočim Kitajska ne ve, kam bi spravila preveške svojega sedaj na 650 milijonov duš cenjenega prebivalstva, katerega ne more več prehraniti. V Ulan Batorju je bila sklenjena pogodba o dolgoročnem posojilu 50 milijonov dolarjev, ki ga bo Kitajska dala

na Finskem, Romunskem, Grčiji in Turčiji. Trikrat mu je bila dodeljena Prešernova nagrada, ki jo podeljuje Republika Slovenija za vrhunske uspehe na kulturnem in znanstvenem področju. Samo Hubad je sin slavnega glasbenika Matije Hubada.

Aci Bertonec se je rodil 27. avgusta 1939 v Ljubljani. Z devotimi leti se je začel učiti klavir pri profesorici Zorki Bradac na srednji glasbeni šoli, ki jo je dovršil z odliko leta 1956. Svoj študij je nadaljeval na glasbeni akademiji v Ljubljani pri profesorici Hildi Horak-Časovi, ki smo jo imeli priložnost slišati kot solistko na zadnjem koncertu Slovenske filharmonije v Celovcu. Aci Bertonec je diplomiral te dni na glasbeni akademiji v Ljubljani ter je brez dvomno največji talent mlajše generacije.

Uroš Krek eden najuglednejših slovenskih sodobnih komponistov se je rodil 21. maja 1922 v Ljubljani. Diplomiral je na glasbeni akademiji kot učenec profesorja Lucijana Marije Škerjanca. Uroš Krek je bil devet let glavni urednik glasbenega oddelka ljubljanskega Radia, sedaj pa deluje kot stalni znanstveni sodelavec Inštituta za raziskovanje narodne glasbe v Ljubljani. Za Sinfonietto, ki jo bo izvajala Slovenska filharmonija 13. junija v Celovcu mu je bila podeljena Prešernova nagrada.

Z nastopom Slovenske filharmonije v Celovcu bo obnovljena kulturna izmenjava med Koroško in Slovenijo, ki je bila iz političnih razlogov prekinjena pred dvema letoma. Ker smo načelno proti slehernemu

Mongoliji. Je to največje posojilo, ki ga je komunistična Kitajska doslej dala kakikoli državi. Najlepše pri vsem pa je, da komunistična Kitajska denar sama nujno rabi in prejema od Sovjetske zveze gospodarsko pomoč, ki gre v več 100 milijonov dolarjev.

Menijo, da je to posojilo prvi korak Kitajske, da se ugnezdi v Zunanji Mongoliji. Ali je ta pogodba sklenjena s pristankom Sovjetske zveze ali ne, ni moč zvedeti. Pač pa je sumljiv molk Moskve.

Kitajci znajo bolj zmerjati

Pa še nekaj je treba omeniti. Ves svet se razburja spričo ostrih napadov Hruščeva proti Ameriki in zaradi osebnih žalitev ameriškega predsednika Einsenhoverja. Toda vse to je nežno šepetanje v primeri z grmenjem iz Pekinga, ki ni namerjeno samo proti Ameriki, ampak proti vsem zapadnim silam. Peking jih obtožuje imperialističnih in zavojevalnih naklepov — prav v času ko Kitajska sama izvaja zopet najhujše nasilje v Tibetu. Posebno jezo pa imajo kitajski komunisti na jugoslovanskega maršala Tita, ki ga imenujejo »garjevega psa v službi imperialistov«. Maršal Tito je namreč izjavil, da je krivda za polom pariške vrhunske konference na obeh straneh. Kitajci pa ne ostajajo samo pri besedah, kot Hruščev. Pri Quemoyu, skupini otokov ob kitajski obali, ki jih drži v svojih rokah nacionalna vlada maršala Čang-kajška na Formozu so začeli zopet grmeti topovi vsak dan, kot lani ob tem času.

Tako vse izgleda, da je Peking tisti, ki ob podpori stalinistov v Sovjetski zvezi žene Moskvo naprej v sporu z Zapadom. Peking hoče doseči najprej priznanje s strani Zapada ter sprejetje v Združene narode, da bi mogel potem soodločati v mednarodni politiki.

usužnjevanju kulture politiki, zato pozdravljamo, da so bile stvari v tem pogledu spet postavljene na pravo mesto. Saj glasba je vprav tista kulturna panoga, ki je najbolj mednarodna in občečloveška ter po svojem bistvu povsem nepolitična. Preko političnih meja in jezikovnih razlik pri naša vsem ljudem naravnost svoje lepote. Obenem pa pozdravljamo Slovensko filharmonijo na Koroškem zato, ker upamo, da bo ob spoznanju kulturnih vrednot, ki nam jih bo nudila, marsikdo — ki je voljan spoznati resnico — popravil svoje mnenje o slovenskem narodu, ki brez dvoma sodi kot enakopraven v evropsko kulturno občestvo.

Ob gostovanju Slovenske filharmonije zato izrekamo dragim gostom priščno dobrodošlico!

- KRATKE VESTI -

50-letnico ustanovitve Akademije za cerkveno glasbo so praznovali na Dunaju. Kot edini še živeči gojenec prvega letnika te visoke šole je daroval začetno slovesno službo božjo proš ljubljanskega stolnega kapitulja prelat dr. France Kimovec, katerega so za to priložnost kot častnega gosta povabili na Dunaj in je stal v središču pozornosti. Zbralo se je mnogo gostov, k jubipitlja, prelat dr. France Kimovec, katerega Sv. stolica, ki jo je na slovesnosti zastopal ravnatelj Papeške visoke šole za cerkveno glasbo v Rimu prelat Iginio Angeles. Prelat dr. Kimovec je znan slovenski cerkveni skladatelj in zaslužen slovenski glasbeni vzgojitelj. Njegov učenec je med drugimi tudi komorni pevec Anton Dermota, ki živi na Dunaju. Začel je svojčas pri dr. Fr. Kimovcu kot organist ter se kasneje šolal na Dunaju, danes pa je svetovno znani pevec. Toda vedno s ponosom poudarja svoj slovenski rod in rad pove, da je začel svojo glasbeno kariero kot skromen organist. Ko je prišel prelat dr. Kimovec na Dunaj, je Dermota svojega nekdanjega, sedaj svivolasega učitelja takoj povabil k sebi na dom ter mu poskrbel vstopnice za operno gledališče in koncerte.

Umril je v starosti 70 let pisatelj Boris Pasternak, po krajši a hudi bolezni v Moskvi. Imel je raka na pljučih. Za njegov roman »Dr. Živago«, v katerem biča življenje pod komunizmom, je bila prisojena Nobelova nagrada, ki jo pa je na pritisk sovjetske vlade moral odkloniti. Pasternak je zapisal: »Kar je v stoletjih dvigalo človeka nad žival, ni gorjača, ampak nepremagljiva moč neoborožene resnice!« Pogreb je bil tih, udeležilo se je ga tisoč ljudi, med njimi nekaj nižjih uradnih funkcionarjev, večino pa so tvorili Pasternakovi prijatelji, študentje in delavci. Neki študent je ob odprtem grobu vzkliknil: »Umril je velik pisatelj, le škoda je, da njegove najboljše knjige ne moremo brati!« — »Dr. Živago« namreč ni izšel nikdar v ruščini v Sovjetski zvezi, pač pa v svobodnem svetu in je bil preveden v skorajda vse jezike kulturnih narodov in postal najbolj brana knjiga leta 1959. Krsto je blagoslovil pravoslavni duhovnik, cerkvenega pogreba pa po višji odločbi ni smelo biti.

Atomski alarm brez potrebe je bil proglašen v Združenih državah minuli torek. Izvala ga je vest, da je na vojaškem oporišču za rakete z atomskim nabojem Mc Guire eksplodirala po nesreči atomska bomba ter da obstoji zaradi radioaktivnega sevanja nevarnost za ljudi. V resnici pa je na omenjenem oporišču le izbruhnil požar, ki so ga pa zadržali še pred eksplozijo atomske bombe. Po polomu pariške konference imajo v USA pripravljene atomske rakete, ki jih lahko vsak trenutek izstrelijo.

Državna realna gimnazija in gimnazija za Slovence

Dijaki Državne realne gimnazije in gimnazije za Slovence v Celovcu priredijo v nedeljo, dne 19. junija, ob 14.30 v veliki dvorani Doma glasbe (Konzerthaus) v Celovcu

PEVSKI KONCERT

pod naslovom:

PESEM POVEZUJE

V prvem delu bodo zadonele v originalnih jezikih pesmi številnih narodov, v drugem delu pa bodo štirje dijaški zbori odpeli vrsto slovenskih narodnih in umetnih pesmi.

Porabite to priložnost, da vidite svojo mladino na odru!

Že lanska prireditev 5. in 6. junija je dokazala, da se na slovenski srednji šoli v Celovcu opravlja resno delo. Tudi letos ne boste razočarani.

Vstopnice dobite v šolski pisarni oziroma jih naročite pismeno ali telefonično pod tel. številko 5515 po 12, 10 in 8 šilingov.

Politični teden

Po svetu . . .

Letošnji binkoštni prazniki so nudili milijonom navadnih smrtnikov po vsem svetu priliko, da zapuste svoja običajna bivališča ter se podajo na krajše in daljše izlete in uživajo sončne praznične dneve, pač pa so morali ostati doma državniki, kajti polom pariške vrhunske konference je zelo zaostri mednarodne odnose.

Hruščev: »Ne jaz, ampak Eisenhower . . .«

Po načelu, da je napad najboljša obramba, je sovjetska propaganda naprej prepričevala svet, da poloma v Parizu ni zakrivil Nikita Hruščev, ki ni hotel priti na razgovore s svojimi tremi zapadnimi kolegi, ameriškim predsednikom Eisenhowerjem, Angležem Mc Millanom in Francozom De Gaullem, ki so nanj zaman čakali.

Kljub zavrtniti sovjetske pritožbe v Varsovijskem svetu Združenih narodov Sovjetska zveza še nadalje izrablja strmoglavljeno ameriško poizvedovalno letalo v Sverdlovsku v Sibiriji za to, da zvali krivdo za sedanjo mednarodno napetost na Amerikance.

Maršal Malinovski, mrkogledni sovjetski vojni minister, je položaj še zaostri s tem, da je izjavil, da bodo sovjetske čete sestrelile vsako zapadno letalo, ki se bo pojavilo nad sovjetskim ozemljem. Sovjetska vojaščina razpolaga s raketami, ki baje dosežejo vsako letalo na svetu, pa naj leti še tako visoko. Pa še več. Če bi se še enkrat pojavilo kako tuje letalo nad sovjetskim ozemljem, bo Sovjetska zveza naperila svoje rakete proti oporiščem, iz katerih so letala vzletela. Amerika ima namreč od Norveške prek Nemčije, Anglije, Francije, Španije, Italije, Severne Afrike, Grčije, Turčije in Pakistana do Japonske svoja oporišča, ki obkrožajo v Evropi kot tudi v Aziji in Afriki Sovjetsko zvezo z vencem letališč, iz katerih morejo ameriška letala ponesti z nadzvočno hitrostjo atomske bombe na katero koli točko Sovjetske zveze. Da bi v takem primeru ta letala vedela, kje odvreči svoje smrtonosno breme, pa dokazuje prav afera z edinim ameriškim poizvedovalnim letalom U 2, ki je doslej padlo na sovjetska tla. Ta letala so se že štiri leta nemoteno sprehajala nad Sovjetsko zvezo ter jo natančno prefotografirala po dolgem in po čez z vsemi mesti, tovarnami, kasarnami, letalskimi in raketnimi oporišči vred. Vprav s temi letališči in modernimi ameriški letalski jatami je zapadni blok kljub velikemu sovjetskemu napredku na raketnem področju mogel ohraniti vojaško ravnotežje z Vzhodom ter možnost, da Sovjetski zvezi vrne milo za drago, ako bi s svojimi daljnometnimi raketami hotela napasti Zapadno Evropo ali Ameriko. Zato imajo grozilne izjave Malinovskega ter protestne note, ki jih je Kremelj poslal nečestitim državam, ki so Ameriki dala oporišča, očiten namen te države ustrahovati. Tega zaenkrat Moskva ni dosegla. V Washingtonu so izjavili, da U 2 sicer ne bodo več letala nad Sovjetsko zvezo, vendar bodo jate teh letal, ki sedaj čepo na letališčih od Norveške pa do Pakistana in Japonskem, ostale tam. Le iz Zapadne Nemčije so jih že umaknili, predvsem zato, da ne nudijo Sovjetski zvezi povoda za kake samolastne korake na tem občutljivem področju.

V novih sodih staro vino

V Moskvi pa prav dobro vedo, da ob zdrobljenih šipah pariške vrhunske konference, v katero je vse svet stavil upanje, da bo kaj ublažila »hladno vojno«, ne zadočuje vpiti, »Jaz nisem vrgel kamna«, temveč da je treba miroljubnost dokazati z dejanji. Zato je malo pred Binkoštni Hruščev poslal vsem državam, vključno Zapadni Nemčiji, nove predloge o splošni razorožitvi. Novost teh predlogov v primeri z dosedanjimi je v tem, da bi naj atomska in raketna razorožitev, ki bi po dosedanjih predlogih o postopni razorožitvi sledila šele na koncu, t. j. po razorožitvi »običajnih vojaških sredstev« (pehote, letalstva in mornarice) sedaj naj bila izvršena v začetku. Oba tabora bi na takoj uničila vse zaloge raket, atomskih in vodikovih bomb. Amerika bi pa naj poleg tega opustila vsa svoja oporišča v Evropi, Afriki in Aziji. Kasneje bi naj bila pa izvršena še postopna razorožitev običajnih vojnih sredstev.

Vse to se lepo sliši. Toda posledica take razorožitve bi bila, da bi Sovjetska zveza ohranila v Vzhodni Evropi (evropski Rusiji, Poljski in Vzhodni Nemčiji in Madžarski) skupno okrog 200 sicer »običajno« a

do zob oboroženih divizij, za katere na Zapadu ne bi bilo nobenega protiuteča, kajti vse zapadnoevropske vojske ne štejejo kaj prida, dočim je le atomska oborožitev ameriških in britanskih čet v Evropi ter letalstvo omenjenih oporišč tvorilo resnično protiuteč sovjetskim četam. Tako bi se Evropa, v prvi vrsti pa Zapadna Nemčija znašla brez zaščite in v lahkem dosegu sovjetskih sil. Ti predlogi so zbudili hudo skrb v Bonnu, kar je razumljivo. Sploh so v novo razplamteli živčni vojni, ki jo je Hruščev s svojimi napadi na Eisenhowerja in zapadnonemškega kanclerja Adenauerja, Nemci najbolj nervozni. Nemci pač znajo biti samozavestni takrat, kadar so oboroženi, kar pa ni tako strašno velika umetnost. Mnogo večja umetnost je, znati se premagovati takrat, kadar si močan.

Mirni živci v Londonu in Parizu

V Londonu in Parizu presoajo položaj mnogo hladneje, vendar so nove sovjetske predloge takoj spregledali, kajti v novih sovjetskih sodih je staro vino, to je namen, izriniti Amerikance in Angleže iz Zapadne Nemčije, ki bi se je potem sovjetske vojske mogle v primernem trenutku bliskovito polastiti, podobno kot se je zgodilo leta 1953 z Južno Korejo. So pa seveda pripravljene o sovjetskih predlogih se razgovarjati, četudi je kazno, da razgovori nikamor ne vodijo, kajti boljši je besedni prepir kot atomska vojna.

Vse kaže, da zaenkrat tudi Moskva kljub propagandnemu gmenju, ki nima para v povojni dobi, ne namerava iti do skrajnosti, kajti glede Berlina in Zahodne Nemčije ne migne niti z mezinem. Ve namreč, da bi utegnili samolastni koraki v tem predelu sveta imeti nepregledne posledice. Vsekako se moramo pa pripraviti na zelo vroče poletje v tej »hladni vojni«.

. . . in pri nas v Avstriji

Binkoštni prazniki so prinesli dobrodošli premor v notranjo politiko, ki se zadnje čase bolj bavi v sprejemanju zunanje-političnih gostov, kot pa z reševanjem notranjih vprašanj države.

Kravja kupčija z zakoni

Čim so si ministri pomagali od naporov obiska perzijskega šaha, je parlament zopet utegnil sprejeti nekaj zakonov.

Tako je bil sprejet zakon o združitvi industrijskih podjetij družine »Alpine«, ki je tako dolgo vzmiral duhove v koaliciji. Področje podržavljenih podjetij se je s tem razširilo, obenem pa se je okrepila moč socialistov. Po dolgih prepirih v koalicijskem odboru je bil sprejet tudi mlinarski zakon. Je to koncesija socialistov gospodarskim krogom OeVP. Z novim zakonom bo ta industrija, ki se že dolga leta bori s težavami, ker ni konkurenčna tujini, za nekaj let zopet uživala znatne državne podpore. Plačal jih bo končno davkoplačevalec.

Kmetijski zakon pa čaka

Pač pa se kmetijski zakon ne more izviti iz čeri raznih nasprotujočih si interesov. Trenutno razdvaja duhove v OeVP sami vprašanje položaja zadrug. Trgovski krogi v OeVP namreč zahtevajo, da bi naj bilo trgovsko poslovanje zadrug podvrženo istemu režimu kot zasebne trgovine ter obremenjeno z istimi davčnimi dajatvami kot zasebna trgovina. Proti temu ugovarja kmetijski krogi, da je namen združništva drugačen ter da služi javnim interesom ter zahtevajo zanj posebni položaj. Ker doslej te mučne zadeve ni bilo moč sporazumno rešiti med prizadetimi, se bo z njim pečal poseben predsedniški odbor, katerega bodo tvorili predstavniki Bauernbunda na eni strani ter Wirtschaftsbanda OeVP na drugi strani, dočim bo predsed-

nik OeVP dr. Gorbach imel vlogo »nepriustranskega posrednika«. Socialisti si ob tem domačem sporu v OeVP veselo manejo roke, kajti njim kmetijski zakon nikdar ni bil posebno pri srcu. Z gotovostjo je pričakovati, da bodo tudi po kakršnem koli z mujo doseženem kompromisu med skreganimi bratci OeVP prišli socialisti na dan z novimi zahtevami, od katerih izpolnitve bo potem odvisen njihov pristanek na kmetijski zakon, čigar življenjska zgodba je podobna tisti o jari kači. Značilno je, da je socialistični poslanski klub postavil na svoj delovni program več zakonov, katere je treba sprejeti še pred počitnicami; med njimi sta cestni zakon in zakon o odškodnini političnim žrtvam, ni pa kmetijskega zakona.

Zapore cen in mezd ne bo

Po treh mesecih razprav v posebnem medstrankarskem odboru za cene in plače, kako ustaviti vedno bolj naraščajoče cene, je ta odbor sprejel sklep, ki ni ne krop in ne voda. Namesto po zveznem kanclerju ing. Raabu predlagane »zapore cen in plače« je že v teku razgovorov pristal na povišanje plač gradbenim delavcem ter nekaterim drugim kategorijam delojemalcev, sedaj pa je po preučitvi obsežnega poročila prizadetih ustanov in organizacij o tem, kako bi bilo treba na najbolj primerni in uspešni način izvesti zaporo cen in plač, sklenil, da te zapore sploh ne bo uvedel, pač pa bo s »povečano pozornostjo« zasledoval razvoj cen in bo na podlagi zakona proti navijanju cen po potrebi podvel primerne ukrepe za preprečitev nadaljnjega porasta. Prav posebno bo predviden pri dovoljevanju novih poviškov plač, kot pravi zaključno uradno poročilo.

Kako ta previdnost in pozornost v resnici izgledata in kam vodita, pa kaže dejstvo, da je ta odbor v isti sapi dovolil raznim skupinam delojemalcev nove poviške plače, nadalje je pristal tudi na zvišanje pristojbin v bolnicah. Cene pač rastejo brez ozira na »pozornost« s strani komisije za cene in plače. Resnica je ta, da si ne ena ne druga stranka ne upata odločno nastopiti, kajti bojita se zamere pri krogih, ki imajo po eni strani interes na povišanju plač (delavci, nameščenci), po drugi strani pa tistih, ki hočejo zvišati cene, da bi več zaslužili (industrija, trgovina).

Obisk Hruščeva dela mnogim skrbi

Pa to še niso najhujše skrbi, ki tarejo dunajske politike. Z naglimi koraki se namreč bliža čas obiska sovjetskega ministrskega predsednika Hruščeva v Avstriji konec junija. Kar dober teden se namestava »rdeči car« sprehajati po Dunaju in Avstriji in kot slišimo, namerava priti tudi na Koroško. Nekateri listi, med njimi celo slovenski, ki za časa preloma med Moskvo in Beogradom niso bili baš izbirčni glede izrazov na račun sovjetskih komunistov, napovedujejo (in morda pričakujejo) obisk Hruščeva tudi na »dvojezičnem« ozemlju. Vendar zaenkrat utegne biti to le »pobožna želja«. Kot je bilo videti, se doslej sovjetski mogočniki za ta del Avstrije niso kaj prida zanimali in glasilo Avstrijske komunistične stranke o kakem obisku Hruščeva na dvojezičnem ozemlju ne ve nič povedati. In če kdo kaj ve, je gotovo ta. Sicer pa je Hruščev — kot se je pokazalo v Parizu — nepreračunljiv človek in je njegove korake težko vnaprej uganiti. Obisk sovjetskega mogočnika povzroča na Dunaju vsem, ki se s tem pečajo hude skrbi. Avstrija je namreč prva dežela na tej strani železne zaves, ki jo bo Hruščev obiskal po tem, ko je na tako oster in dramatični način razbil vrhunsko konferenco v Parizu. Gotovo je, novi sovjetski obisk ne bo prinesel Avstriji kaj prida simpatij na Zapadu, vprašanje je pa tudi ali bo Avstrija na Vzhodu s tem obiskom kaj pridobila. To so pač neprijetnosti, če hočeš biti prijazen na vse strani.

Menjava ministrskih stolčkov

Potem, ko je pri OeVP odstopil dosednji finančni minister prof. Kamitz, da postane guverner Avstrijske narodne banke (mesto, ki je nižje po časti, a znatno višje po plači), je sedaj tudi socialistična stranka izvršila svojo ministrsko spremembo. Dosedanji pravosodni minister dr. Tschadek je odstopil, da postane deželni odbornik na Nižjem Avstrijskem ter šef socialistične stranke v tej deželi, kjer je dosedanjí deželni načelnik socialistične stranke, predsednik Stika zaradi starosti odsto-

pil. Novi pravosodni minister bo dunajski odvetnik dr. Broda, ki ga smatrajo za »kronskega jurista« socialistične stranke. Ali bo dr. Broda boljši kot dr. Tschadek, je težko reči. Slovenci vsekakor nimamo vzroka objokovati Tschadekovega odhoda iz državne v deželno politiko, kajti on je oče znanega zakona o rabi slovenskih pri sodiščih v samo treh podkaravških okrajih. Ta zakon je s svojimi določbami praktično onemogočil uveljavitev slovenščine kot uradnega jezika na sodiščih, kot so ob

SLOVENC

doma in po svetu

Lepo priznanje slovenskim dijakom

Ob sodelovanju šolskih oblasti je velerafinerija za petrolej »Aquila« v Trstu razpisala risarski natečaj za dijake srednjih šol pod geslom »Cestna vzgoja«. Tega tekmovanja za ponazoritev prometne vzgoje so se udeležili tudi dijaki slovenske realne gimnazije in učiteljskega v Trstu pod vodstvom profesorja risanja akd. slikarja Črnigoja. Slovenski dijaki so pobrali kar 2/3 vseh razpisanih nagrad (od 100 do 500 šil.). Ko so pri slovenski razdelitvi nagrad v dvorani gimnazije, ki nosi ime po najslavnejšem italijanskem pesniku Danteju, prišli na oder slovenski dijaki, da prejmejo zaslužene nagrade, je neki nepoboljšljivi sovinit v dvorani pripomnil »Calata dei barbari«, kar pomeni po slovensko »Vdor barbarov«. Očividno pa le dotičnemu Lahu manjka vzgoje, ne le cestne, ampak tudi srčne.

Izredni uspeh slovenskega zbora

Na pevskem tekmovanju »Antonio Illersberg«, ki ga vsako leto prireja »Italijanska radijska družba« in je bilo letos izvedeno v Vidmu (Udine), je v kategoriji mešanih zborov dosegel prvo nagrado slovenski zbor »Jacobus Gallus« iz Trsta pod vodstvom prof. Ubalda Vrabca. Tekmovanja se je skupno udeležilo 22 zborov iz vse Italije. Omenjeni zbor je letos prvič nastopil na tem tekmovanju za zboro, ki goje predvsem polifonično skladbo. Kot smo že pred kratkim pisali, je bil slovenski skladatelj Jakob Petelin Gallus eden izmed največjih svetovnih mojstrov te glasbene zvrsti. Tržaški Slovenci so med drugim zapeli tudi tri Galusove pesmi. Podelitev prve nagrade so pozdravili tudi vsi italijanski listi. Tako je »Messaggero Veneto« zapisal, da je zbor »Jacobus Gallus« pustil daleč za seboj vse druge.

Slikarska razstava in literarni večer mladih v Trstu

Srednješolski odsek Slovenskega kulturnega kluba v Trstu, ki združuje okrog 100 mladih slovenskih tržaških izobražencev in srednješolcev, je pred kratkim priredil zelo uspel literarni večer, na katerem so njegovi člani Franko Vekjet, Matjaž Scharf, Mara Debeljuhova, Neva Godničeva, Marinka Pertotova, Igor Tuta in Ivan Širca brali svoja dela. Predvajani prispevki so bili zelo pestri in kaže, da je med dorasajočo slovensko mladino mnogo zanimanja za ustvarjalno delo na literarnem polju.

Slikarska razstava je tudi zbudila znatno zanimanje in pokazala, da je med slovenskimi dijaki mnogo talentov. Med sedmimi razstavljalci sta prejela nagrade Maja Pertotova za akvarel »Komorni koncert«, dočim je bila nagrada za grafiko prisojena Edvardu Žerjalu.

»Vdova Rošinka« v Ljubljani

Minuli teden je bila v Mestnem gledališču v Ljubljani premiera Golarjeve veseligre »Vdova Rošinka«, ki upravičeno velja za najbolj priljubljeno slovensko komedijo. Režija je bila v rokah Jožeta Tirana in predstava je bila v vsakem pogledu na višku. Udeležil se je tudi častitljivi avtor pesnik in pisatelj Cvetko Golar, ki je lani obhajal 80. rojstni dan.

njegovem izglasovanju izjavili slovenski predstavniki in dejstva to napoved tudi potrjujejo.

Dočim je bila »zamenjava straže« v pravosodnem ministristvu izvršena brez posebnih komplikacij, kajti dr. Pittermann in njegov vodstveni krog je strujen in tudi neomejen gospodar v socialistični stranki, pa je vprašanje nasledstva za dr. Kamitzem zelo razburkalo notranje vode v OeVP. Zopet je prišlo na dan nasprotje med obema glavnima skupinama v tej stranki: med »starimi« z zveznim kanclerjem ing. Raabom na čelu ter »reformisti« pod vodstvom sedanjega strankinega predsednika dr. Gorbacha. Dočim so bili Gorbach in prijatelji za kakega strokovnega uradnika in sicer bodisi za dosedanjega Kamitzovega pomočnika dr. Heiligsetzerja, ali pa kakega drugega strokovnjaka, pa to ni bilo povšeči ing. Raabu, ki bi si želel kakega politika. Imenovana sta bila v tej zvezi sedanji tajnik stranke dr. Withalm ter sedanji trgovinski minister dr. Bock. Toda Withalm smatra tajništvo stranke za važnejše, dr. Bock pa tudi ne želi zamenjati udobnega ministrskega stolčka v trgovskem resorju za finančno ministristvo, kajti le-to ima dve neprijetni nalogi: mora znati zbrati denar za državne potrebe, obenem pa tudi znati reči »Ne« številnim, ki ga od njega zahtevajo.

65-letnica osme umetnosti - filma

Na večer 22. marca 1895, torej pred petinšestdesetimi leti, sta brata Louis in Auguste Lumière svoji družini ter uslužbencem očetove tvornice prvič pokazala vrsto premikajočih se fotografij, predstavljajočih konja, ki vleče po cesti voz, trg s kolesarji, peči in drevjem, šelestečim v vetru; železniški stroj, ki se je zdelo, da bo zavozil naravnost na gledalce; skratka svoj izum, ki sta ga dala patentirati na ime „kinematograf“. To je bilo uradno rojstvo in potrjenje filma, osme, najmlajše umetnosti, a če že ne umetnosti, pa tistega njenega nadomestka, ki se je v kratkih šestdesetih letih razvil v najmočnejšo razvedrilno industrijo vseh časov.

Postal je pa tudi najsilnejše sredstvo za vplivanje na ljudske množice, v nedosegljivo orodje za medsebojno zblizjevanje ali odtujevanje ljudi in, zlasti po uveljavitvi zvočnega filma, v edinstven pripomoček vrednot in lepote, ki bi sicer nikoli ne mogle biti dostopne vsemu, pismenemu in nepismenemu človeštvu, na vseh štirih vetrovih sveta v celoti. Postal je večini današnjih ljudi edina tvornica sanj in umišljenega sveta, torej tistega, česar dandanes morda najbolj potrebujejo in po čemer jih v njihovi zgolj tvorni vsakdanjosti najbolj žeja.

Namen pričujočega sestavka pa ni, razpravljati o teh odlikah in značilnostih filma in tudi ne načenjati vprašanja, če je sploh dosegel, ali v koliko je dosegel stopnjo umetnosti, marveč navesti nekaj najvažnejših podatkov in mejnikov iz njegovega zunanjskega razvoja ter izpopolnjevanja.

Izumitelj filma umrl kot berač

Dokler sta se s filmom ukvarjala brata Lumierja, njegova očeta, je ohranil izključno značaj dokumentarja, ki je v živi podobi prikazoval zanimivosti iz živga, resničnega življenja. Prvi, ki je zaslužil v tem novem izrazilu umetnostne možnosti, je bil Georges Méliès, ki je film začel uporabljati za fotografiranje izmišljenih zgodb ob pripomočku sredstev iz živga gledališča: kulis, prizorišč, mask, igralcev. Uvidel je, da je sila filma prav v njegovi možnosti, da se izmakne vezem stvarnosti ter se poda v neomejeni svet domišljije. Vrgel se je v izdelovanje igranega, na izmišljenih zgodbah temelječega filma, čigar prvi in najznačilnejši primer je bilo »Potovanje na mesec« iz leta 1902.

Po vzgledu Mélièsa, ki je navzlic svojim odkritjem umrl leta 1938 kot berač, sta se ravnala brata Pathé, začetnika poznejšega svetovno znanega filmskega podjetja, ki sta uvedla modo realističnih dram iz pariškega podzemlja in bede, po večini v desetih in večih nadaljevanjih. Od tu je bil samo skok do filmanja bolj ali manj znanih knjižnih, zlasti pa gledaliških del, tako da to obdobje lahko imenujemo obdobje fotografiranega, v glavnem precej slabega gledališča. V tem času je v Evropi prevzela filmsko vodstvo Italija, kjer so tedaj, med številnimi drugimi, izdelali tudi dramo »Cabiria« po scenariju slavnega pesnika Gabriella D'Annunzia.

Hkrati so se novega izuma polastili Amerikanci, ki niso v njem gledali kake umetnostne, marveč zgolj pridobitno možnost in ga kot praktični ljudje začeli takoj raz-

vijati v industrijo, šele potem so dali v njem mesta drugim težnjam. Edina svojiska in morda doslej najznačilnejša zavest, ki jo je takrat ustvaril ameriški film, so bili tako imenovani »Western«, fotografirane zgodbe z Divjega Zahoda in iz pionijske dobe v razvoju Združenih držav, ki so ohranili življensko in neizmerno privlačnost vse do danes. Prvo delo te vrste, polno cowboyev, Indijancev in lova za zlatom, je bil Porterjev »Napad na veliki vlak« iz leta 1903.

Vzporedno s cowboyskim se je razvijal tudi svojevrstni ameriški komični film, ki je višek svojega mehaničnega humorja dosegel v Haroldu Lloyd in Busterju Keatonu, dočim je tretji izmed teh filmskih klownov, Chaplin, šel dalje ter svojim stvaritvam dodal precejšnjo mero človečnosti in psihologije, ter prišel najdlje v »Kozličku«, »Lovu za zlatom« in v »Lučih velemest«. Vsa poznejša njegova tvornost, ki mu je prinesla v glavnem nezaluženo slavo genija, temelji na domislekih iz teh del, česar se je dobro zavedel tudi sam, ko jih je v zadnjem filmu »Luči na odru« zbral prav vse in jih skušal pretirano priglati do čim večjega učinka, da bi se z zadnjim naporom rešil s poti navzdol, kamor ga je vrglo eksperimentiranje s tako imenovano umetnostjo, kateri pa ni bil kos.

Nova stopnja v tehničnem in oblikovalnem razvoju ameriškega filma se začela z Davidom Griffithom, ki je vanj uvedel

psihološko analizo posameznih osebnosti, nova izrazila in večino tega, kar imenujemo filmsko tehniko prikazovanja. Njegova epopeja Amerike, »Rojstvo naroda«, zgodovinski film »Nestrpnost« ter drama »Štrta lilija« ostajajo zaradi tega trajno zapisani v zgodovini tako imenovane osme umetnosti.

Hollywood — središče sanjskega sveta

Leta 1911 je bil ustanovljen Hollywood in dan temelj za dolgoletno svetovno oblast ameriškega filma, ki je začel računati v milijonih dolarjev. To je omogočilo njegovo heroično dobo, katere najvidnejši izraz sta Douglas Fairbanks, prvi narodni junak vsega človeštva, ter Rudolf Valentino, prvi sanjski ljubimec vsega ženstva na svetu.

Toda vse bi bilo obstalo verjetno pri tem, da niso nekaj razmere, nekaj vaba zlata začeli vleči v Kalifornijo evropske režiserje in ustvarjalce, ki so začeli obratiti ameriški film na kolikor toliko umetniško pot. Prvi in vodilni med njimi je bil bivši avstrijski oficir Erich von Stroheim, ki ga lahko imenujemo očeta psihološkega realizma, poglobitve označbe filma v obdobju med obema velikima vojnama. Njegova dela »Nore ženske«, »Pohlep« ter »Svabena koračnica« so dokazala, da je film zrel za prikazovanje tudi najmotnejših in najbolj zapletenih blodenj človeške duše.

Evropa je takoj po prvi vojni živela v znamenju odpora proti golemu fotografiranju gledališča ter se pod vplivom na splošno vladajočega ekspresionizma najprej vrgla v abstraktni film, ki pa ni pustil znatnejših sledi. Še René Clair, ki je bil poleg Epstein in danes slovečega Meksikanca Bunuela najmočnejši med tedanjimi režiserji, se je lahko uveljavil šele pozneje s »Pariškimi strehami«, »Milijonom« ter »Svoboda je naša«. (Dalje prihodnjič)

SLIKE IZ KAIRA

(Nadaljevanje)

Pripoveduje č. g. Vinko Zaletel

Tudi avtobusi divjajo, da me je bilo kar strah, ko sem se vozil v živalski vrt. Najprej sem avtobus zamudil, ker sem na postaji čakal, da bo obstal. Vozil pa je le počasi in med tem so ljudje skakali gor in dol. Potem sem videl, da moram tudi jaz biti hiter. Še bolj skačejo ljudje med vožnjo v tramvaj in iz tramvaja (cestna železnica). Na vsak tramvaj se pa obesijo otroci kot žebele, kadar rojijo. Tako se zastoj vozijo, malo za potrebo, še bolj iz zabave. Gotovo je radi tega tudi več nesreč, kajti ne morem si drugače razlagati, zakaj sem tam videl toliko otrok pohabljenih, invalidov. Avtobus in tramvaj imata dva razreda. Vožnja pa je štirikrat cenejša kot s celovskim tramvajem.

Z vlakom sem se vozil iz Kaira v Aleksandrijo (210 km). Vlaki so ali »pullman« (Schnellzug) ali »Diesel« (Triebwagen). Imajo tri razrede. Vzel sem drugi razred. V tretjem je bila gneča, ljudje so bili na-

tlačeni kot sardine v škatlah, umazanija, tam so bili delavci, kmetje. V drugem bolj izobraženci, uradniki, trgovci, v prvem »kapitalisti«, zato tja nisem šel. Kar prestrašil sem se pa, ko so na prvi postaji izven Kaira potniki kakor roparji skozi okno poskakali v vlak, da bi tam ulovili še kak prazen prostor. Še celo orožnika sem videl, da je sam skočil skozi okno namesto, da bi skakanje preprečil. Na vsaki postaji je vse polno prodajalcev, pa tudi po vlaku hodi-jo kot po cestah: eden prodaja pijačo, drugi kavo, tretji kruh, četrti sladkarije, peti cigarete, šesti časopis itd. Tako neprestano kramarijo gor in dol po vlaku, da ni nič miru, zlasti ker vsak skuša s kričanjem obrniti pozornost nase. Rad bi kavo pil, toda moral bi piti iz iste posode kot vsi drugi. Tega pa ne, raje nič!

V Aleksandrijo sem se peljal zadnji dan pred odhodom, da tam vidim vsaj hišo slovenskih šolskih sester. Zvečer grem na

vlak nazaj, pa me ne puste na tisti vlak, češ da imam karto za »pulman«, sedaj pa vozi »Diesel«. Jaz pa da moram s tem vlakom, ker ponoči odpotujem. Moram, moram, in zadnja minuta pred odhodom vlaka je. Potem dirjam tudi jaz k nekemu uradniku, da mi potrdi, da se smem peljati z »diesel«, toda v tretjem razredu. Naj bo za pokoro, ko je veliki četrtak zvečer. Sicer pa najbolje spoznaš značaj in življenje ljudi, če si sredi med njimi. Bil sem sredi Arabcev, menda edini tujec v vagonu. Pa »Diesel« res hitro vozi. Ponoči sem moral že na letališče, potem bo šlo zares hitro!

Ne vem, če kje na svetu človeku tako strežejo kot v Egiptu. Saj ti prinesejo vse pod nos, ponujajo ti vse mogoče stvari v vlaku, v tramvaju, na cesti, podnevi in ponoči. Vsa Arabec hoče biti trgovec, četudi prodaja samo vodo ali samo deteljo. Že otroci so trgovci in letajo po cesti s svojo trgovino, n. pr. bučnimi pečkami. Na cesti prodajajo kruh, kuhane makarone, sploh vsa mogoča jedila. Makarone in riž zavijajo kar v časopisni papir, plačaš en piaster in potem seveda z rokami vlečeš makarone ven in jih po cesti ješ. Hvala Bogu, da sem imel pošteno hrano v samostanu, kajti od teh pocestnih trgovcev ne bi nič kupil, če bi bil še tako lačen. Saj se nič ne umijejo, cestni prah pada na jedi, vse je v vedno istih neumitih posodah. Kako me je mikalo razno sadje, posebno vrtno jagode, toda kupil sem le pomaranče in banane, ki sem jih lahko olupil. O, saj so tudi gostilne in restavracije, toda domačini se preživljajo bolj na cesti. So pač že zavarovani proti vsem boleznim, mi tujci pa se moramo paziti. Podobno je z vodo: domačini uporabljajo kot pitno vodo vodo iz Nila in njegovih kanalov, saj razen v mestih, kjer je voda prečiščena, sploh druge vode ni. Če bi jo mi pili, bi hitro dobili tifus, kolero in druge orientalske bolezni, njim pa ne škoduje. V kakih obupnih razmerah, v kaki umazaniji morajo živeti že otroci in to življenje jih tudi utrdi, saj drugače bi morala večina pomreti.

Ogromno je tudi čistilcev čevljev, predvsem pa imajo to »obrt« otroci. Po parkih jih kar mrgoli in za en piaster (70 gr.) se svetijo čevlji. Pa ne dolgo, ker je prahu mnogo, dežja pa skoro nikoli ni.

Blago ponujajo z vso silo, da se jih težko znebiš. Ako se sam zaimaš, da bi kaj kupil, potem je cena takoj višja. Treba je pokazati, da nočeš kupiti in ko ti vso pot ponuja, bo na koncu prišel do nizke cene. Neki fant me je pri piramidah nadlegoval s slikami, da sem že zato kupil, da bi se ga znebil. Zahteval je za 10 fotografij 50 piastrov, pa sem ga spravil na 25 za 10 kart. Seveda sem preje karte pogledal. Dal sem mu denar, on meni karte v zavitku. Ko sem jih pozneje pogledal, jih je bilo le pet! Mislil sem, da sem jaz dober trgovec, pa se je izkazalo, da je Arabec še boljši!

(Dalje prihodnjič)

FRAN ERJAVEC:

273

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

Očividno je bil z Marmontovim poročilom jako zadovoljen tudi Napoleon sam, zato ga ni pustil več nazaj v Ilirijo, temveč ga je imenoval najprej za vrhovnega poveljnika na španskem in mu potem namenil mesto podkralja tam (odpotoval je tja dne 26. IV.), a za novega ilirskega generalnega guvernerja je bil že dne 9. IV. 1811 imenovan grof H. G. Bertrand, ki je pa nastopil svoje mesto šele dne 29. junija (tudi organizacijski dekret je bil razglašen menda šele po Bertrandovem prihodu), vendar je še tisto poletje sam prepotoval vse ilirske pokrajine. Tudi Bertrand je bil resen, preudaren, vreden in pravičen mož, ki je v polni meri le nadaljeval uspešno in dobronamerno Marmontovo delo ter si tudi on pridobil vseobče spoštovanje. Ilircem toplo naklonjeni francoski pisatelj Nodier, ki je tedaj sam dolgo časa živel v Ljubljani, trdi, da sta prva dva guvernerja naravnost ljubeče razvajal Ilirijo.

Tako je prišlo torej šele za časa Bertrandovega upravljanja do dokončne organizacije Ilirije. Žal je pa prišlo že v zadnjih mesecih Bertrandovega uradovanja tudi do priprav na nesrečno vojno z Rusijo in do vojne same, kar je zahtevalo velike žrtve tudi od Ilirije, ki jih pa seveda ni zakrivil Bertrand. Toda podobne žrtve so morale prevzeti nase tudi tiste dežele, ki so ostale še pod Avstrijo, zaradi česar je potem nepravilno pripisovati tedanja huda bremena prebivalstva kakemu »francoskemu izžemanju«. Za časa Bertrandove vlade je potoval po koroški provinci tudi italijanski podkralj Evgen in hotel ob tej priliki kupiti grad Vajškro pri Beljaku

za svoje polétno bivališče, a je prav tedaj pogorel, zadet od strele, kar je potem preprečilo nakup.

Celo po novem, definitivnem organizacijskem dekretu iz l. 1811. so tvorile podlaglo za upravo razdelitev Ilirije še vedno stare avstrijske dežele (»provincs«, ki so se precej skladale z departmaji v Franciji) in »distrikti«, ki so se kolikor toliko ujemali z dotedanjimi avstrijskimi kresijami, le za najnižje upravne edinice so uvedli Francozi mnogo primernejši francoski sistem, to je »kanton« (okraje; te bi pa tudi mogli nekoliko vzporediti s prejšnjimi avstrijskimi nabornimi ali pa sodnimi okraji) ter »merije« (občine) ali arondismaje (arondissements), ki so poleg drugih poslov prevzele tudi nekatere dotedanje posle gosposčin. Podrobno naredbo o upravnih razdelitvi je izdal guverner dne 13. X. 1811.

Razen uvedbe kantonov in merij je bila za nas Slovence najvažnejša zunanja upravna sprememba ta, da je bila od Koroške (beljaškega distrikta) odtrgana Kanalska dolina. Zapadna meja Ilirije je ostala namreč še dolgo časa nedoločena. Še dne 3. XI. 1810. je pisal Napoleon svojemu zunanjemu ministru: »Predložite mi mejno črto med Italijanskim kraljestvom in Ilirskimi deželami; ta naj bode struga Soče tja na trbiško stran in naj da razvodje Julijskih Alp Italijanskemu kraljestvu«. V tem smislu je bila potem šele v teku l. 1811, menda na Marmontov predlog določena dokončna meja med Ilirijo in Italijo tako, da je tekla po Soči približno do Kanala nad Gorico, bovški in kobaridski okraj sta bila pa iz strateških razlogov z dekretom z dne 5. VIII. 1811. prideljena Italiji in nato dne 1. X. še vsa Kanalska dolina. Ta je obsegala okraje Podvetrovo, Trbiž in Naborjet in je štela tedaj 5700 prebivalcev. V tem predelu je tekla državna meja med Italijo in Ilirijo po državni cesti pri Strassfriedu, ki je spadala z rabeljskim rudnikom vred še k Iliriji. Upravna razdelitev celotne Ilirije je bila naslednja:

Provincia	Glavno mesto province	Provincia je obsegala distrikte	Provincia je štela		
			kan-tonov	merij	prebi-valcev
1. Koroška	Beljak	Lienz Beljak	10	49	136.000
2. Kranjska	Ljubljana	Ljubljana Novo mesto Postojna	21	124	423.000
3. Istra	Trst	Trst Gorica Koper Pazin	16	55	226.000
4. Hrvatska (civilna)	Karlovac	Karlovac Reka Senj	21	64	236.000
5. Dalmacija	Zader	Ti dve provinci sta sicer tudi spadali k Iliriji, vendar sta ohranili ureditev, kakor so jo bili ustanovili Francozi že po letu 1805, ter sta imeli sicer z ostalimi ilirskimi provincami le malo zvez.			217.000
6. Dubrovnik	Dubrovnik				65.000
7. Vojaška krajina	Karlovac	Ta je ohranila še nadalje staro avstrijsko vojaško organizacijo in je ostala razdeljena na 6 »polkovnij«.			238.000

*) Pozneje so to razdelitev v nekaterih podrobnostih nekoliko spremenili (za Gorenjsko so n. pr. ustanovili poseben distrikt s sedežem v Kranju), toda v »Koroški provinci« ni prišlo do nobenih sprememb, zato te spremembe za nas tudi ne prihajajo v poštev.

(Dalje prihodnjič)

Birma v Celovcu

(Veliko število birmancev v stolnici)

Ob letošnjih Binkoštih je prevz. nadpastir dr. Köstner skupno 2339 dečkom in deklicam podelil zakrament sv. birme v celovški stolnici. Na binkoštno soboto je bilo v dveh skupinah 447 birmancev, na binkoštno nedeljo 1521 v petih skupinah ter na binkoštni ponedeljek 371 v treh skupinah.

ŠT. JAKOB V ROŽU

(Pravici je zadoščeno)

Zaradi izjav, ki jih je že lani oktobra podal na občinski seji odbornik Ernst Hafner, so ga odborniki slovenske liste pod vodstvom frakcijskega načelnika g. Janka Janežiča iz Leš, pred sodiščem tožili zaradi žaljenja časti. Po več obravnavah in zaslišanju številnih prič je g. Hafner, ki je sprva vse obtožbe zanikal, na sodnikov nasvet, da bi zadevo vendarle mirno poravnal, podal izjavo, v kateri pravi, da ni imel nobenega povoda, na seji šentjakobskega občinskega odbora dne 8. oktobra 1959 tožitelja Janka in Mirka Janežiča v kakršni koli obliki osebno napasti. Čeprav je takrat izustil besede »sovražniki države oziroma izdajalci in lažnivci«, izjavlja, da s tem ni mislil ne omenjenih tožiteljev kakor tudi ne njihovega člana krščansko-slovenske frakcije Fr. Isopa prav tako pa tudi ne njih volilcev. Izrečno in z obžalovanjem jemlje omenjene izjave nazaj. Poleg tega se je obtoženi Hafner obvezal, da bo plačal pravdne stroške, nakar je bil sodni postopek zaključen.

Na ta način so imenovani slovenski odborniki in njihovi volilci dobili zadoščeno, ki jim gre, po drugi strani pa bodi ta mučna zadeva, ki nikakor ni bila v prid mirnemu sožitju obeh narodov v naši občini, v svarilo tistim, ki — ne da bi prej dobro premislili — izgovarjajo besede, ki niso nikomur v čast.

CELOVEC

(† Janesch-evi Lizi v spomin)

V zadnji številki je »Naš tednik - Kronika« prinesel kratko, a zato tembolj žalostno vest, da je ko daljši boleznimi umrla g. Elizabetha Kanolzer, roj. Trabesinger, v Ribnici ob Vrbskem jezeru.

Pokojna je bila pred 60 leti rojena v Tinjah v naši ugledni družini Trabesinger, pd. pri Blatniku, kjer je bilo štiri-najst otrok, od katerih jih šest še živi (med njimi preč. g. Lenart, sedanji tinjski prošt in župnik; brat Andrej je uradnik tuk. deželne vlade, sestra Frančiška je šolska sestra, brat Johan je ugleden trgovec v št. Ilju ob Dravi, dve sestri pa sta na domu). Pred dobrimi 30 leti je prišla v Celovec kot uslužbenka v trgovino s tekstilijami in galanterijo T. Janesch na Velikovškem trgu.

Tu je vsa leta do svoje boleznine vestno in zvesto službovala ob strani sedaj tudi že nekaj let pokojne šefinje stare gospe Janesch in bila tako rekoč njena desna roka, nato pa njenemu sinu — sedanjemu šefu. Naši ljudje iz Podjune, Roža in celovške okolice — posebno naše starejše kmečke ženske — so se najraje obračale nanjo

Pri nas na Koroškem

(: med njimi je bila znana pravzaprav le pod imenom Janescheva Lizi); saj pa je zares imela za vsakogar izmed njih le prijazno domačo besedo in je vsakemu ustregla, kolikor je mogla.

Zaradi svoje izredne poštenosti in vestnosti je pokojna gospa Lizi uživala popolno zaupanje pri družini Janesch. Zato pa je Janescheve tembolj prizadelo, ko je Lizi pred dobrim letom zbolela in ni mogla več v trgovino. Kako se je že veselila, da bo mogla čez nekaj let mirno in zadovoljno uživati res pošteno zasluženino oz. rento ob strani svojega moža Ludovika, uglednega čevljarja v Ribnici ob Vrbskem jezeru, s katerim se je pred nekaj leti poročila. (Takrat so nekateri nekako v šali rekli, da se je najbrž zato tako pozno poročila, ker je vsa prejšnja leta bila njena skrb in pozornost posvečena tako rekoč edinole delu in napredku v trgovini, zato ji za zasebne zadeve seveda ni ostalo dosti časa.)

Svojo večmesečno bolezen (zadela jo je delna kap in tudi ni več mogla govoriti) je ob požrtvovalni in vzorni postrežbi svojega moža potrpežljivo in bogudvano prenašala — menda za grehe in nerednosti drugih, kajti za svoje skoraj gotovo ne, saj je bilo vse njeno življenje zares uravnano po reku: »Moli in delaj!« in: »Vse za božjo čast in v korist bližnjemu!«

Sedaj je torej pokojna gospa Lizi dotrpela in odšla k večnemu Sodniku po plačilo, ki bo gotovo bogato. Preteklo sredo popoldne smo jo z veliko boleščjo v srcu spremljali na njeni zadnji zemeljski poti od doma v Ribnici na domače župnijsko pokopališče v Hodišah. Pri pogrebu je bilo navzočih 6 duhovnikov in številni verniki, kar zopet priča, kako je bila pokojna priljubljena. Pogreb je vodil domači župnik preč. g. Kaselj, pogrebno sv. mašo pa je opravil njen brat mil. g. prošt Lenart Trabesinger. Oba sta pokojnico prikazala v svojih poslovnih nagovorih kot zares verno, delavno in požrtvovalno ženo in uslužbenko.

Blaga pokojnica, ki naj bo nam vsem svetel vzgled življenja in dela po božji volji, naj počiva v miru po dolgoletnem vestnem službovanju in bogudvano prenašani hudi boleznini. Vsem zelo prizadetim sorodnikom iskreno sožalje!

VERNBERG

Meseca majnika je slavilo Misijonišče presvete krvi v gradu Vernberg 25-letnico svojega obstoja in prevzema gradu Vernberg, kjer biva sedaj z misijonskimi sestrami, novinkami in posli vred več kot sto oseb. Med njimi je tudi voditelj misijonišča č. g. p. rektor Kl. Hartweg in č. g. Janko Petrič, župnik v pok. Skozi vse leto so v teh prostorih razni tečaji, pogoste duhov-

ne vaje za vse stanovce in tudi različne gospodarske in kulturne prireditve. Teh ena je bilo tudi to slavje. Sam nadpastir škofije, njega prevzvišenost škof dr. Jožef Köstner je dne 10. maja samostan — kakor tudi sicer med leti nešteto krat — počastil s svojo prisotnostjo, daroval ondi sveto mašo ter imel zahvalno in spodbudno pridigo. Popoldne je pa imel v slavnostni dvorani pred hišnim osebjem in zbranimi gosti rektor č. g. p. Kl. Hartweg slavnostni govor o namenu samostana in o raznih v prid gradu in napredek misijonov izvedenih delih. Novinke pa so po njem v več dejanjih zelo dramatično prikazale zgodovino tega gradu ter boj med hudim in dobrim, med ovirami in težavami ter končno zmago misijonske misli na tem mestu! Vmes pa je pevski zbor sester in naraščajnic prepeval razne lepe pesmi. Misijonišče pa je za to priliko izdalo v tisku 160 strani obsega-joče delo sr. Eve-Marije Kremer C. P. S. z naslovom: »Ein Blick hinter die Klostermauern Wernbergs« (Frohes Ordensleben im Jahreskreis — Veselo redovno življenje tekom leta). Redovno življenje nikjer, ne tu in ne drugod, ni mračno in temačno, temveč tu in povsod urejeno, ob dolžnostih, pobožnostih in šolanju pa je tudi prilika za družabnost, radost in veselje!

SKOČIDOL

(Komasacija izvedena)

Njive in travniki skočidolske vasi se razprostirajo do Dravske krivulje ob železniških mostovih med Dravo na jugu in hribovjem na severu. Vsaka kmetinja je imela doslej svoj svet na več raznih včasih zelo medseboj oddaljenih mestih. Obdelovanje je zato bilo zvezano z mnogimi težavami in izgubami časa. V zadnjih treh letih je s soglasjem posestnikov ter na podlagi mnogih skupnih posvetovanj in zborovanj Okrajna kmetijska zbornica v Beljaku izvedla t. zv. komasacijo vseh teh zemljišč. Delo je zdaj končano. Vsak kmet ima sedaj svoja zemljišča v približno istem obsegu kot doslej, a na enem, kvečjemu na dveh mestih. Obdelovanja njiv in travnikov bo na ta način za vsako hišo (20 posestev) s tem zelo olajšano. Vse je bilo izpeljano na stroške Kmetijske zbornice. Kmetje v drugih občinah, posnemajte ta vzgled.

V nedeljo, dne 29. majnika, je bila tu slovesnost prvega sv. obhajila. Prvikrat je pristopilo k obhajilni mizi 24 otrok, 12 dečkov in 12 deklic. Misijonska sestra, njih veroučiteljica, jih je vsestransko dobro pripravila na ta dan milosti, cerkovnik Josip Leban je pa prav umetniško za ta dan (s cveticami in venci) okrasil oltar, obhajilno mizo in cerkev. Vse je bilo v belem, po cestah in na oltarjih je pa bilo nanizanih nešteto sedaj cvetečih »snežnih kep« in dva krasna angela sta Jezusa z otroki

Župnik T. Ulbing - 80-letnik

Dne 30. maja je skromno in v tišini obhajal svoj 80. rojstni dan č. g. Tomaž Ulbing, duhovnik in dekanjski svetnik, župnik v Skočidolu. Še vedno čilemu duhovniku, vnetemu dušnemu pastirju ter gorečemu rodoljubu čestitamo in mu želimo: Še na mnoga leta Vas naj ohrani dobri Bog med nami!

Jubilant se je rodil v Podravljah, v fari Skočidol, ki jo še sedaj goreče vodi na poti k Bogu. Za duhovnika je bil posvečen dne 20. julija 1905 v Celovcu, prvo sveto mašo pa je zapel v rodni Podravljah dne 30. julija istega leta. Nato je kaplanoval v št. Ilju ob Dravi, leta 1907 in 1908 je bil provizor v Kotmari vasi, nato pa zopet kaplan v Prevaljah in Železni Kapli. V naslednjih letih je deloval v dušnem pastirstvu še v Borovljah in Dobrli vasi. Leta 1911 je postal najprej provizor, nato pa redni župnik v Kazazah, kjer je ostal dobrih 10 let. Od leta 1922 pa pase duše v domačem Skočidolu, le med drugo svetovno vojno je tudi č. g. Ulbing — kot mnogo drugih rodoljubnih slovenskih duhovnikov — moral v pregnanstvo v tujino. Oskrboval je faro St. Stefan pri Dürnsteinu.

Toda sila je minila in č. g. Ulbing se je vrnil v Skočidol, kjer sedaj že 30 let z apostolsko gorečnostjo in pridnostjo obdeluje Gospodov vinograd. Obilica dela, težave, trpljenje in nadloge preč. g. Ulbinga niti malo niso prizadele. Še danes, pri 80. letih gre raven kot sveča, ponosen sin slovenskega naroda in goreč duhovnik vesoljne sv. Cerkve. Ko je pred 5 leti obhajal zlato sv. mašo, si je na spominsko podobico dal natisniti geslo, ki mu je vse svoje življenje služil: Tebe Boga hvalimo!

pozdravljala pred obhajilno mizo. Pri tej izredno posrečeni dekoraciji je mežnarju pomagala njegova sestra in nekaj pridnih žena. Vsem iskren Bog plačaj!

S prvoobhajanci je sprejelo sv. obhajilo tudi precej drugih otrok in vernikov. Po slovesnosti je bil majhen zajtrk v župnišću. Vsak prvoobhajalec je tudi to leto prejel od cerkve lepo spominsko sliko.

Birmancev je letos od tu 18. Večina gre v Celovec, nekaj jih je bilo v Beljaku, dve gresta celo v Gradec. — Šolskih otrok je v ljudski šoli Skočidol le 130. Mnogo otrok obiskuje od tu glavne šole n. pr. v Landskronu, v Beljaku in v Vrbi. Da bi rastli vsi ne le v vednosti in umnosti, temveč tudi v milosti in čednostih, daj Bog!

(Plebiscit so proslavljali)

Letos je minulo 40 let od leta glasovanja. Naši kraji pa tedaj niso bili niti v coni A, niti v coni B, temveč že v coni C, kakor vse ostalo ozemlje dežele Koroške. V nedeljo, dne 8. majnika, pa je tuk. vaška skupnost priredila obenem s 40-letnico društva tudi slavje 40-letnice plebiscita na vrtu gostilne Marinitsch. Mešani pevski zbor je med odmori in igrama prepeval domoljubne pesmi, igralci in igralko so (Konec na 8. strani)

Kako smo se imeli v Lurdu

Za letošnji konec majnika so se zbrali v Lurdu pod Pireneji zastopniki kmetijske mladine z vsega sveta. Na to mednarodno zborovanje so odšli tudi zastopniki avstrijskih kmečkih fantov in deklet. Tako smo odšli s tem romanjem tudi mi zastopniki slovenske katoliške mladine. Zdaj ko smo se vrnili, bi radi popisali vse, kar smo doživeli, pa se ne da.

Vlak nas je popeljal skozi globoke tirolske doline v Švico. Tam se je začela železna kača spuščati navzdol in smo se znašli na lombardski ravnini, v italijanskem Milanu. Ko se od tam voziš proti francoski meji, se zdijo mogočne Alpe na desni kakor veriga, ki je ni konca. Onstran francoske meje je takozvana Riviera ali Côte d'azur, po slovensko »sinja obala«, znana po svojem milem podnebju in letoviških mestecih. Ponekod smo opazili griče iz rdečkastega kamenja. Čim smo se približali Marseille-u (Marseju), se je vse spremenilo, zagledali smo ciprese, sploh vse, kar je značilno za južne, sredozemske kraje. Od tam nas je vlak zapeljal v notranjost francoske dežele, do mesta Toulouse, kjer se že začnajo nizki in za njimi pa visoki Pireneji, gorovje med Španijo in Francijo.

Precej utrujeni od vožnje smo se ustavili na postaji v Lurdu. Pozdravilo nas je med hribe stlačeno mesto s svojim starodavnim gradom. Kar hitro so nas razmestili po raznih lurških hotelih in gostilnah. Vsi še polni prvih vtisov smo šli počivat.

V petek 27. 5. se je začelo zborovanje kmečke mladine s sv. mašo v mogočni podzemeljski baziliki sv. Pija X. Čudovit je pogled na to moderno cerkev, kadar je vsa polna mladih ljudi in iz vseh narodov! Tisti dan je bila potem otvoritvena slovesnost na Stadionu. Zvečer smo se udeležili veličastne nočne procesije z lučkami pred lepo trodelno baziliko na prostrani Esplanadi.

V soboto 28. 5. smo imeli službo božjo, zbrani po različnih jezikovnih skupinah. Popoldne smo se udeležili procesije s sv. Rešnjim Telesom, ob koncu katere blagoslavljajo bolnike, ki so prišli v Lurd s prošnjo za ozdravljenje ali vsaj za tolažbo v njihovih nadlogah.

Zvečer smo se pa spet zbrali na Stadionu, kjer smo gledali veliko simbolično igro, ki nam je predočila, da je na svetu danes še veliko lakote, na kar mnogi — siti — narodi nič ne mislijo, čeprav bi morali. Vsi narodi pa smo bratje in bogatejši mo-

rajo misliti na revne, mogočnejši na male in jim pomagati. To misel je tudi povedal lurški škof v govoru: naloga velikih narodov je, da pomagajo manjšim, da se razvijejo, da morejo tudi oni uporabiti svoje posebnosti v slavo božjo in v korist človeštva. Poganska miselnost »nadvlade močnega« mora izginiti iz krščanskih vrst. Naj poskrbi za to današnja mladina!

V nedeljo 29. 5. je bila dopoldne škofovska maša, ki jo je daroval črni škof iz afriške države Togo, ki je nedavno postala samostojna. Popoldne smo imeli spet zborovanje za zaključek tega mednarodnega srečanja kmečke mladine v Lurdu. To je bilo spet na Stadionu in pri tej slovesnosti je po radiu pozdravil zbrano mladino sv. oče Janez XXIII.

Kakšne vtise smo odnesli iz Lurda? Veste, mislili smo, da bomo imeli več časa, da bi se pomudili ob tistem kraju, kjer se je Bernardki prikazala Marija. Pa skoraj ni bilo mogoče. Vedno smo imeli kaj na programu in tudi množica je bila vedno velika, da si težko prišel pred votlino, posebej, ker si moral gledati, da se kam ne izgubiš. Posebno, ko človek ne zna francosko, je treba še bolj gledati, da se držiš drugih. Vreme smo imeli kar lepo razen enkrat, ko nas je zmočila ploha.

Zame in tudi za druge je pa bilo pravo razodetje, da smo se srečali s tolikimi raz-

ličnimi narodi. Bilo je 25.000 mladih ljudi iz 63 narodov! Pred leti je bilo nekaj takega tudi v Rimu, a takrat tega človek ni toliko občutil. Vsaka skupina je šla na svoj kraj mesta. Tukaj pa smo se vsi privali po lurških ulicah, na stadionu, pred baziliko in v podzemeljski baziliki, črn, bel, rumen, da kar gledaš! Res, razodetje doživiš, ko vidiš vse te različne ljudi, različne narode, ki zlobudrajo vsak po svoje in bogve iz kakšnih vasi, s slamo kritih ali iz blata narejenih hiš so prišli. Vse to pa na ves glas potem pri maši poje eno in isto latinsko pesem »angelske maše«, znak ene in iste vere, da smo vsi narodi bratje med seboj, vsi sinovi istega nebeškega očeta. Tega razodetja krščanske internacionale ne bomo nikdar v svojem življenju pozabili.

V takih čustvih smo zapustili Lurd z vlakom, ki nas je potem popeljal po malo drugačni poti skozi Francijo in sicer čez mesto Ljon, čez Ženevo, kraj tolikih konferenc, Luzern, Bazel in nazaj po deželi tirolski v našo ljubo Koroško. Na tej poti smo se tudi pobratili s skupino fantov in deklet, ki so zastopali gradišćanske Hrvatice. Tako blizu smo se čutili drug drugemu. Učili so nas svoje pesmi, mi pa nje naše. To romanje je bila prilika, da se spoznamo med seboj in vsi smo se vrnili iz francoskega Lurda vsi navdušeni za ideale katoliške mladine. T.

Mlečni izdelki

Kako pridobivamo smetano?

Da pridobimo mlečno toliščo za maslo laže in hitreje, ne medemo kar mleka, temveč na tolišči bogatejšo smetano.

Ako hočemo dobiti smetano na stari način, moramo napolniti še toplo mleko v plitve latvice ter te postaviti na primeren, ne prehladen pa tudi ne pretopen prostor. Najprimernejši je prostor s temperaturo od 12 do 15 stopinj Celzija. Po 24 do 36 urah smetano posnamemo. Na ta način pridobljena smetana vsebuje okoli 15 odstotkov mleka v posnetem mleku pa je ostalo še okoli 0,6 odst. tolišče. Ob dobrem medenju lahko od take smetane, ki smo jo pridobili iz 10 litrov mleka, dobimo okoli 3,3 kg surovega masla. Kjer je na razpolago tekoča mrzla voda, postavimo latvice vanjo in tedaj utegne biti pridobitek smetane nekoliko večji.

Poznamo še nek drug način pridobivanja smetane, ki ga imenujejo Švarcov način. Tu pa uporabljamo visoke sploščene posode iz pocinjene pločevine za 30 do 50 litrov. V te nalijemo do 40 cm visoko še toplega mleka, nakar postavimo te posode na led. Že po 12 urah dobimo smetano, ki ima le 74 odstotkov maščobe in je še popolnoma sladka. Iz te pridobljene smetane dobimo 2,90 kg surovega masla. Na Švarcov način ima še preostalo posneto mleko okoli 1 odstotek tolišče. Da se uporabiti še za izdelavo sira, ker je še sladko.

Omenjena načina pridobivanja smetane sta zelo preprosta pa tudi počasna. V mleku ostane še vedno precej tolišče. Zaradi pomanjkljivosti ta načina pridobivanja smetane dandanašnji opuščajo. Moderni način pridobivanja smetane je s posnemalniki. Ta je najboljši in je tudi obče v rabi. Posnemalniki ali centrifuge za mleko so posebni stroji, v katerih se odloči mlečna tolišča od posnetega mleka s centrifugalno (sredobežno) silo. Sestavljeni so iz stojala, v katerem je pogonska priprava. V posnemalniku je najvažnejši del boben, v katerem so nastavljeni krožniki med katere priteka mleko in se tu tudi loči tolišča od mleka. V boben priteka mleko v enakomernem nepretrganem toku in se razdeli od dna bobna navzgor med krožnike. Napravo je mogoče poganjati na roko ali na električno. Imamo pa tudi posnemalnike brez bobna.

Gostota smetane se da uravnavati na po-

snemalnikih s posebnimi vijaki. Da posnemalnik dobro in uspešno obratuje in da se loči iz mleka vsa tolišča, se ravnamo po naslednjih pravilih:

1. Boben mora biti med obratovanjem vedno napolnjen z mlekom. Skrbeti je treba zavoljo tega za enakomeren dotok mleka.

2. Boben mora enakomerno krožiti in se med obratovanjem ne sme stresati. To dosežemo, ako postavimo posnemalnik na trdno podlago in v pravilno lego ter sproti skrbimo za mazanje.

3. Dotekajoče mleko mora imeti okoli 40 stopinj Celzija (največ pa 45 stopinj).

4. Mleko s posnemalniki bolje posname, če ima večje maščobne kroglice in ni preveč gosto tekoče. Nakisano ali celo kislo mleko in nesnažno mleko se slabo posnema.

5. Če posnemalnik dobro posnema, uganemo po brnenju, ki ga povzroča. Kadar

Tujski promet in mi

V deželi, ki ima toliko naravnih lepot kot Koroška, igra tujski promet veliko vlogo. Mnogi gostje, ki prihajajo poleti na Koroško si pa ne želijo bivanja v hrupnih letoviških krajih; ker si hočejo oddahniti od vele mestnega vrvenja in se naužiti čistega zraka ter umiriti svoje živce, iščejo za to kraje, ki so odmaknjeni od hrupa. Zato se rajši nastanijo na kaki kmetiji kot pa v udobnem hotelu.

Toda najti miren in od prometa oddaljen kmečki dom, ni tako enostavno, kajti navadno take kmetije niso pripravljene na tujce in ne oddajajo tujskih sob. Za kaj takega seveda ni treba, da se kmetija spremeni v gostilno. Nujno je samo, da so sobe na kmetiji opremljene s potrebno opremo, da so čiste in svetle. Kdor ima le malo smisla, ljubezni in čuta, lahko gostom pripravi prijetno bivanje na svojem domu. Dohodki, ki jih pri tem ima, mu bodo gotovo tudi prav prišli. Gost, ki se je pri njem dobro počutil, se bo pa gotovo tudi prihodnje leto rad vrnil.

Kako pa kmečka žena gleda na tako stvar s tujskimi sobami? Morda se boji dela, prevelikih zahtev poletnega gosta ali izdatkov za opremo sobe?

Kdor stavlja prevelike zahteve, ta go-

posnemalnik »poje«, to je, da menja enakomerni ton ali kadar trese, z njim nekaj ni v redu. Treba ga je ustaviti in ugotoviti napako. Po potrebi boben osnažimo in stroj namažemo.

Smetana, ki je bila pridobljena s posnemalnikom je redkejša kakor ona, ki jo posnemamo z latvic. Vzrok je v tem, da se maščobne kroglice med dviganjem združijo v kopice, medtem ko se pri centrifugiranju razlete vsaksebi. Pregosta smetana ni pripravna za izdelovanje masla, ker se prijemlje sten pinje. Pred medenjem se mora smetana segreti, a ne nad 13 stopinj Celzija.

Po posnemanju nam ostane posneto mleko. To ima poleg nekoliko tolišče vse sestavine mleka in je še vedno dragoceno hranilo za ljudi in domače živali. Vsebuje 21 odst. vode, 3,6 odst. beljakovin, 4,7 odst. mlečnega sladkorja in 0,7 odst. rudninskih snovi. Posneto mleko teče redkeje kot polnomastno in kaže pri toploti modrikasto barvo. Posneto mleko ima povprečno 380 kalorij.

tovo ne bo iskal oddiha v samotni kmečki hiši. Tak gost se nastani v kakem hotelu letoviškega kraja, kjer ima dovolj možnosti za bučno zabavo. Tisti pa, ki mu je za pravi oddih in si hoče nabrati novih moči za delovne dni, gotovo ne bo zahteval Bog ve česa, kar bi se ne dalo napraviti in tudi dela na kmetiji ne bo motil. Tak gost se bo prilagodil življenju kmetije in se bo vsako leto spet rad za nekaj dni naselil v njej v svoje in v zadovoljstvo gostitelja.

Zavoljo tega ni treba prevelikih sprememb na kmetiji, če hočemo urediti kako sobo za tujce. Večina kmetij ima eno ali dve sobi, ki nista zasedeni z družinskimi člani. Te bi se dalo urediti za tujce. Seveda se v tako sobo ne postavi vse neuporabne oprave, kar jo je v hiši. Prav tako pa tudi ni treba kupiti nove opreme za tako sobo. Dobra in udobna postelja, omara, miza, dva ali trije stoli in umivalnik zadostujejo kot oprema tajske sobe. Važno pa je, da je soba zadostno razsvetljena. Luč na nočni omarici je pripravna. Ako pogrnemo mizo z lepim prtom in postavimo nanjo še vazo s cveticami, obesimo pri oknu lično zaveso in položimo na tla preprosto, čisto preprogo, izgleda sobica nad vse udobna in vabljiva. Stvari, ki smo jih našli, ne stanejo veliko in nimamo veliko dela z njimi.

Le malokateri gost bo zahteval belo posteljnino. V postelji, ki je prekrita s čisto, svežo karirano posteljnino, se spi prav tako dobro. Seveda je treba posteljnino menjati vsakih štirinajst dni, poskrbeti je treba tudi za zadostno število svežih brisač. Sobo moramo pospravljati vsak dan ter posebno paziti na čistočo umivalnika. Gostje bodo prijetno presenečeni, če bodo na gotovem mestu našli namesto narezanega časopisnega papirja, toaletni papir. Take malenkosti so večkrat prav važne. Paziti moramo, da ne štedimo na napačni strani in pri nepravilnih stvarih.

Mnogi gostje najamejo tako sobico in želijo samo zajtrk, ker kosijo in večerjajo v kaki gostilni. Če je gostilna daleč proč, je pač treba poskrbeti tudi za kosilo in večerjo. Morda bo katera kmečka žena rekla, da to ni mogoče, ker nima časa kuhati po želji gostov. Toda tudi glede tega ni treba imeti skrbi. Gostje imajo radi veliko sočivja, solate, mleka in mlečnih izdelkov. V tem jim lahko ustrezemo, ako jim k vsakemu obroku postavimo v posebni skledi na mizo solato ali sadje. Če upoštevamo te male želje, bo gost gotovo zadovoljen tudi z drugo domačo hrano. Prihodnje leto se bo gotovo spet rad vrnil in bo štel takorekoč že k družini.

Gospodinja pa bo lahko vsako poletje dala na stran kar lepo vsotico.

Električne krušne peči, pralne stroje na ročni in motorni pogon, mlinne stroje in stroje za posnemanje mleka, štedilnike ALFA, sobne peči vseh velikosti, kotle za kuhanje perila, gospodarske stroje vseh vrst, bivalne stroje, kolesa in vse nadomestne dele boste kupili vedno najceneje v trgovini

Johan Lomšek

Št. Lipš, Tiholja, p. Dobrla ves

Na željo ugodni plačilni pogoji! Ceniki zastoj!

Šoferski kotiček

(Nadaljevanje)

Kolikor je v možnostih posameznika, naj si enkrat premišljeno ogleda svoje dovozne poti, po katerih mora voziti, da pride od svoje kmetije do glavne ceste. Z lastnimi sredstvi naj jih vrduje v takem stanju, da se na primer rob poti ne bo mogel vdati pod kolesi traktorja. Pot naj bo povsod dovolj široka. Če drugače ne gre, je pač treba podreti tudi kako ograjo ali odgrebsti nasip, ki je na poti in zaradi katerega je pot preozka. Na mnogih mestih zastira pogled gmovje ali kaka druga zapreka, ki jo ni težko odstraniti. Stran s takimi rečmi. Nikomur zanje ne bo žal, prepreči pa boste tako neugode.

Posebno poglavje pa predstavljajo v tej zvezi tudi mostovi in nadvozi vseh vrst, ki so prešibki ali pa preozki in zavoljo tega pomenijo nove vire nesreč. Odkar imamo na razpolago vlačilce, moremo prevažati tudi večja in težja bremena. Da se pod takimi previlikimi bremenimi udrejo šibki nadvozi ali mostiči, je jasno kot beli dan, a marsikdo na to ne pomisli prej, dokler na lastni koži ne občuti.

Neugode na cestah preprečujemo tudi na ta način, da skrbimo za cestišče, ki ga je treba nasipati z gramozom. Veliko bi se dalo še povedati, kajti možnosti za nesreče na cestah je toliko, da jih skoro ni mogoče vseh naštetih. Vsak naj sam malo pomisli in se o tem pogovori tudi z drugimi. Več glav več ve in več oči več vidi. Če bodo vsi vaščani skrbeli, da se odstrani čim več virov za nesreče, bo cilj gotovo tudi dosežen.

Dandanes je vsakdo soodgovoren za varnost v prometu — tudi pešec. — Tri pravila naj si vsakdo zapomni, da bo vedel, kako lahko po svojih močeh pomaga odvrniti nesrečo!

1. Upoštevajte in ravnajte se po prometnih pravilih!
2. Negujte svoja motorna vozila in imejte jih vedno v redu!
3. Ne prevažajte na kolesu, motociklu in mopedu nevarnega, ostrega orodja, kot so sekire, kose, žage in podobno!

Nekaj drobnih nasvetov

Vsak motor z izgorevanjem potrebuje razen goriva predvsem zrak za svoje delovanje. Motor je pravi ljubitelj svežega zraka. Zrak v katerem je prah, mu prav nič ne prija. Prah, ki pride v notranjščino motorja, napravi tam lahko precej škode. Izpili namreč notranjo steno valjev, kar ima za posledico, da motor slabše vleče. Delci prahu so trde miniaturne pilice, ki počasi, a gotovo izvršijo svoje uničevalno delo, če se intenzivno drgnejo s kovinskimi ploskvami. Pomešani z oljem v motorju naredijo kaj hitro pravočasto smirkovo pasto, ki škodljivo vpliva na valje. Take poškodbe valjev pa se dajo na lahek način preprečiti. Treba je le vsakih 3000 do 5000 km dobro očistiti filter za zrak. Če vozite po zelo prašnih cestah, je treba storiti to seveda še prej. Vložek v filtru skrbno izperete s čistim bencinom in ga nato poskropite z oljem. Če se vložek ne da več dobro izčistiti, je najbolje, da ga zamenjate z novim.

Pogosto lahko opazite, da nekateri vozači na križiščih, kjer morajo obstati, potem ko spet poženejo, ne vključijo prve brzine temveč skušajo speljati kar z drugo. Razen tega, da to ni dobro niti za motor še manj pa za sklopko, pomeni manjša jakost voza v višjih prestavah precejšnjo nevarnost. V interesu varnosti prometa in v interesu vsakega vozača je, da se čimprej vključi v tekoči promet, če pripelje s stranske na glavno cesto. Kdor v tem slučaju ne pazi na to, da voz čimbolj potegne in ne ubrahi v ta namen prve brzine in nato hitro pretakne v drugo, je lahkomišelnež, ki spravlja s svojim početjem v nevarnost sebe in druge.

Peči, ne prečkajte ceste pred vozili, ki vozijo z nezmanjšano hitrostjo proti vam! Previdnost ni bojazljivost — lahkomišelnost ni pogum!

Tržne vesti

Poslovodja Avstrijske družbe za propagiranje mleka, dipl. inž. Hans Hartl je pred kratkim poročal zastopnikom tiska o sedanjem položaju prodaje mleka v Avstriji. Pri tem je opozoril, da prodaja mleka od leta 1953, ko je domača proizvodnja prvič po vojni krila vse domače potrebe, stalno narašča. Potrošnja se je od leta 1953 dvignila za 20 odst. pri pitnem mleku, za 37 odstotkov pri surovem maslu, za 40 odstotkov pri siru in skuti ter za 146 odstotkov pri smetani.

Tudi količine mleka, ki jih prodajo mlekarne so prekosile prodane količine iz pred vojne: pri mleku za 4 odstotke, od 122 na 125 kg, pri surovem maslu za 47 odst., od 3,0 na 4,4 kg in pri siru za 19 odst., od 3,7 na 4,4 kg po prebivalcu na leto. Vkljub temu porastu prodaje pa so na svetu še dežele, ki bi jih glede potrošnje mleka lahko imeli za vzor. Tako glede mleka Švico, kjer spijs vsak prebivalec 200 kg mleka na leto (v Avstriji 179 kg), glede surovega masla Dansko, kjer poje vsak prebivalec 12 kg surovega masla na leto

(pri nas 4,4 kg); glede sira Francijo, kjer pride na leto na prebivalca 8,8 kg sira (pri nas 4,4 kg). Po vsem tem bi se dalo tudi v Avstriji še povečati potrošnjo surovega masla in sira.

Glavni cilj svetovnega dneva mleka je bil tudi v Avstriji, dvigniti prodajo in potrošnjo mleka in mlečnih izdelkov ter na ta način prispevati k ohranjanju ljudskega zdravja.

Tržna proizvodnja mesa je bila v Avstriji v prvem četrtletju 1960 za 1 odstotek nižja kot lani. Večja proizvodnja svinjine ni mogla izravnati manjše proizvodnje govedine in teletine.

Kakor poroča Institut za raziskovanje gospodarstva se bo ponudba prašičev v naslednjih mesecih dvignila. Pričetkom marca je bilo pri nas za 5 odst. več prašičev in celo za 15 odst. več pujskov kot lani. Po napovedih Instituta bodo mesarji zaklali poleti za 6 odst. več prašičev, jeseni pa za 10 odst. več kot so jih zaklali lansko leto.

Ne le pri nas

Vrednost kmetijskih obratov v Avstriji cenijo na okroglo 135 milijard šilingov. Ob 3,5 odstotnem obrestovanju bi morala znašati dohodnina kakih 5 milijard šilingov. Točni pregledi knjigovodstva kmetijskih obratov pa so pokazali, da dejansko obrestovanje komaj preseže 2 odstotka iz česar sledi, da je kmetijska proizvodnja prenizko cenjena na škodo kmetijstva, a v korist ostalim panogam ljudskega gospodarstva.

Problem take dohodninske disparatnosti (neenakosti) poznajo seveda po vsem svetu, kar ugotavlja tudi zadnje poročilo Svetovne organizacije za prehrano (FAO).

V 40 državah je srednja kmečka dohod-

nina pod povprečno dohodnino nekmečkega prebivalstva, izjeme so le Avstralija, Nova Zelandija in Ceylon. Izmed evropskih držav je položaj kmetijstva še najboljši v Veliki Britaniji, kjer izenačujejo razlike v dohodnini z državnimi podporami cenam za živila. Vobče pa znaša razlika kakih 20 do 30 odst.

Tudi če moramo ob primerjanju upoštevati prednosti kmečkega stanu, ki so v svobodnem lastništvu in osebni neodvisnosti, omenjene številke vkljub temu upravičujejo prizadevanja avstrijskih agrarnih politikov, da bi dosegli zagotovila za stabilne dohodninske razmere, ki bi upoštevale stroške za vzdrževanje kmetijskega obrata.

TITANIC

Ta pretresljivi film bi si naj ogledal vsak človek. Saj ni plod domišljije, marveč prikazuje resničen dogodek v vsej grozoti, ko je za tisti čas najmoderneje opremljena ladja postala plen neslutnih sil razdivjane narave.

Morda je postal navaden človek ob silnih iznajdbah povojnega časa gotov samega sebe in si misli, da si je že povsem »podvrgel zemljo«. A ko se v kinodvorani razvija pred očmi tako strašna dokumentacija potopitve »velike in najbolj varne ladje Titanic« in ko se ob tej katastrofi spomnimo silnih katastrof zadnjega leta — ob poplavih na južnofrancoski obali in ob potresih zadnjih mesecev — potem vidimo, da smo to, kar v resnici smo: slabotni, ki še daleč nismo premagali moči narave in da je končno ponižana naša ošabnost in zato padamo na kolena pred Njim, ki je edini vsemogočen, in molimo, kot so molili oni, ki so doživljali strahote ob potapljanju veličastnega Titanica.

Film je sestavljen po pričevanjih onih, ki so se rešili ob tej katastrofalni nesreči, zato je skoraj dokumentaren. Čeprav se že desetletja predvaja po vsem svetu, je radi svoje velike pretresljivosti in resničnosti vedno privlačen in tudi toplo priporočljiv.

5. številka „Vere in doma“

Z nekoliko zamude je izšla 5., majniška številka „Vere in doma“. To je sedaj že druga številka pod novim uredništvom preč. g. Lovra Kaslja, ki je naslednik prof. dr. V. Inzka, sedaj novega predsednika Narodnega odbora. Vse kaže, da je dr. Inzko našo koroško literarno revijo izročil v dobre, sposobne roke.

Novost v „Vere in domu“ je to, da te takoj na notranji strani ovoja pozdravi domača umetniška slika iz podgorske podružnične božjepotne cerkve na Kapelični gori ali Shorivcu. Ida Kircher je napisala nekaj o zgodovini te gorske božje poti, naslanjajoč se na ljudsko legendo. Prav tako je dodala dve legendarni sporočili o št. Ožboltu in Breznjah in Zelučah. Prav je, da te ljudske legende in dragocena izročila zabeležimo in rešimo pozabe! Tudi dodatek, kod so bivale „žalik žene“, je važen! Če bo „Vera in dom“ nadaljevala s temi zapisi in jih objavljala vsa na platnicah, bo njena vrednost tudi dokumentarnega značaja.

Tudi urednikov uvod z naslovom „Rasti, rasti, rožmarin...!“ spremlja tokrat prijazna podoba koroške dečve v narodni noši v oknu med rožami! Taka slika bralca brž pritegne in bo rad prebral tudi, kaj je ob sliki napisano... Napisane pa so tehtne besede, programatične za rast in zdravje krščanskega naroda! še takšnih injekcij našemu bolnemu času!

Znova se je oglasila s prozo Milka Hartmanova in dokazala, da zna dobro kramljati, živahno, zanimivo in z lepo besedo! Le na dan z zakladi, tudi če so samo spomini!

Igo Avdjejič, ki je vsekakor skrito ime za našega mladega koroškega pisatelja, je v črtici Brez matere zelo posrečeno, z že umetniškimi dojetjem, zadel v življenjsko resnico, da le mati ima srce in toploto za sina v trpljenju in sreči.

Bralcem „Vere in doma“ je nedvomno ustregel pisatelj Marijinih gora B. Zaplaznik, da z drugim delom zgodovinske povesti nadaljuje. Zgodovinska povest ni lahka, ker prikazovanje nekdanjih časov in ljudi zahteva od pisatelja mnogo znanja. Toda zgodovinska povest, ki zna odkriti nekdanji „zlati vek“, je vsekakor zanimiva in dragocena. V Marijinih gorah se prepleta udejstvovanje zdaj boljše družbe, gospode, zdaj kmečkega življenja, preprostih ljudi, spet stara ljudska poezija s cerkveno liturgijo in ljudskimi običaji, vmes pa še toliko zanimivosti, kot tokrat: mladi goriški arhitekt slovenskega porekla, ki dozidava staro rebrško cerkev.

Valentin Polanšek je s 5. nadaljevanjem Sosodovega ovcarja že dobro zoraal v domačo koroško, psihološko dobro zasnovano novelo. Tematika je zanimiva in tudi moderna. V času radijskih popevk takšni ljudski umetniki, kot sta pevec in godec Pavle in glasbeno šolana Marinka, stopajo na plan in doživljajo „karicero“... Naša Koroška je vedno imela ljudske umetnike vseh vrst. Naš pisatelj Polanšek je posrečeno segel k tem talentom današnjih dni. Prihaja čas, ko nas bo pesnik in pisatelj Polanšek moral vzradostiti tako s pesniško zbirko kot tudi s knjigo črtic in novel!

Pesniki so tokrat nastopili v „Vere in domu“: Limbarski z Dobrim pastirjem. To je kar dobra pesem. Milka Hartmanova z Majniškim spevom in s Pozdravom materam. Milka je še vedno z živahno dikcijo v pesniški formi in so njene pesmi nedvomno še najbolj „ljudske“ in priljubljene. Anton Kuchling se je oglašil s Križevim tednom ter z Očetom svobodnih narodov. S tema pesmima v tako imenovanem prostem verz, a z veliko idejo se je Kuchling že približal modernim. V po-

Vabilo na ples

Ples! Vstop prost! Igra priljubljena jazz-godba! Pranganje - Kirchttag!

Tako vabijo nešteta vabila v poletnih mesecih, ko se po farah vršijo cerkvena pranganja ali Kirchttag imenovani. Mnogokje je tak dan postal le še prilika za veseljačenje, pravo skrunjenje cerkvenih praznikov!

Fant — dekle

Prvo je narava plesa; saj plešeta redno fant in dekle, dočim bi se plesu dveh fantov ali dveh deklet smejali.

Pa vprašaj dekle, zakaj hodi tako rada na ples. Izjavljala bo, da hoče plesati s fantom, ki je resen in zares kavalirski. Toda koliko takih kavalirjev bodo našla dekleta na plesu? Ali mar grede fantje na ples radi godbe ali lahke telovadbe?

Bilo je dekle na plesu v izraziti plesni obleki, zato je fant menil, da si lahko tudi kaj več privoščil. Pa je tokrat slabo naletel; v odgovor je dobil krepko zausnico... Toda leto pozneje je taisto dekle že bila žrtev kavalirja s plesišča...

Saj mora vsako dekle priznati, da jo vleče na ples zaradi fantov. Tam pa mora plesati z vsemi, ki jo povabijo. Fant, s katerim pleše, pa more biti tudi brezobziren, nepošten; tako z lahkoto pade dekle v naročje pokvarjenca.

Pošteno dekle bi izven plesa gotovo ne dopustilo kaj slabega. Ko pa na plesu mine prva zadrega, se zaupnost med obema poveča, nastopi domačnost in odpornost se manjša, za moralne prestopke ni več ovir.

Mladi ljudje, ki hodijo redno na ples, bodo kmalu opustili pogosto prejemanje zakramentov; saj se je njih notranjost usmerila v uživanje...

Kje bo ples — kdaj?

Mnogo je odvisno, kje se prireja plesna zabava. Ako se vrši na prostem ali v gostilni, se zdi, da je manj nevarnosti, ker so plesalci izpostavljeni očem vseh, navadno bližnjih sorodnikov in sosedov. Vendar pa more biti nevarnost tudi velika, ker se takega plesa lahko udeleži, kdor le hoče.

Po mestih prirejajo pleso po najrazličnejših lokalih in javnih dvoranah. Mnogo zavisi, v koliko je ples dostojen, od onih, ki ples pripravijo. Zanimivo je, da prirejajo polno plesov brezbožniki in kot poročajo očitniki, vlada tam največja svoboda, brez nadzorstva, medle luči, koti temni...

Nekoč se je plesalo po naših vaseh v

dajanju prehaja iz opisja v plastiko, zori tudi že v svoj lasten izraz in v svojo formo.

Pesem Izlet ni podpisana. Kaže, da je začetniška, bržčas dekliška. Vendar je priznati, da je v duši dar za občutje, zmisel za poezijo. Skriti pesnik ali pesnica se utegne razviti! Le pogum!

Takšna je leposlovna stran majniške številke „Vere in doma“. Vsekakor pomembna, razveseljiva. Tožba o usihanju slovenske izvirne literature pri nas na Koroškem ne velja, nasprotno, naša zemlja nudi nebroj snovi in rod naših književnikov se tiho, brez hrušča dviga.

Kakor vselej je tudi tokrat za Vero in dom prispeval dragoceno gradivo dr. Pavel Zablatnik o Drabosnjakovem „Izgubljenem sinu“ in nam poleg literarno zgodovinske študije nadrobil tudi nekaj lepih Drabosnjakovih verzov.

Čeprav prispevek „Slovenski misijonarji“ ne sodi v svojsko koroško literarno revijo, ker ni nobene povezave s Koroško, je vendar vsaj po svoje zanimiv in ga mnogi verjetno boro iz spoštovanja do našega svetniškega škofa, velikega misijonarja Friderika Baraga. Sam po sebi bi prispevek bolj sodil v „Katoliške misijone“, ali kam drugam. Kljub temu pa je tudi ta snov zanimiva in poučna in si tudi naši bralci po njej širijo svoje obzorje.

„Vero in dom“ zaključuje zaglavje „Kulturna obzorja“. Glavni sotrudnik v njih Anton Lipovšek je za majniško številko nabral veliko zanimivosti. Urednik ugank pa je s tridimi orehi in s srečnimi rešitvami razveselil bistre glave.

zgodnjih popoldanskih urah; ko je »urca sedem odbila«, so se poštena dekleta poslovlila s plesišč. Gotovo je veliko zlo današnjih plesov v tem, da so izključno ponoči; saj noč ima svojo moč!

Plesna obleka

Za ples mora biti seveda posebna obleka. Že iz kroja plesne obleke bi lahko sklepali na moralno vrednost plesa. Menda zares velja za pravilo plesne mode, da mora plesna obleka biti pozornost vzbujajoča. Razgaljenost in izzivajoča golota ter prosojnost prevladujejo na plesiščih. Tako naj taka obleka naravnost draži počutnost plesalcev...

Če je poštenemu dekletu kaj za dostojnost, ne bo imelo na obleki ničesar, kar bi moglo vznemirjati plesalce. Radi neumestnih modnih kapric so mnoga dekleta že tako poplitvena, da se niti ne zavedajo več, koliko zla morejo z nedostojnostjo pri oblačenju povzročiti.

Jazz igra...

Ples za plesom se vrsti in nenehno udarjanje dražeče godbe povzroča, da se mlad človek vnema v čustvih; povsem drugačen postaja: živci so razdraženi, čustva dobijo nadoblast nad razumom in v razneženem stanju se mu hoče vedno več in vedno več. Mehki in sladki zvoki menjajočih se akordov so kakor olje na plamen strasti...

Brezvestni prireditelji plesov preračunano uredijo razsvetljava, da prisotne omamlja in jim nudi čim večjo svobodo; zato so luči včasih močne, barvaste ali medle, da si pri plesu morejo dovoljevati tudi stvari, ki bi sicer vzbujale pozornost pri ostalih.

In pijača...

Že pri starih narodih sta veljali boginji nečistosti in pijače za neločljivi sestri. Razume se, da sta navadno obe prisotni tudi na plesiščih; saj tam najdeta največ častilcev. Kolikokrat moremo biti priče, da se ne le fantje in dekleta, marveč tudi starejši in to pogosto celo iz »boljših« slojev, vračajo zjutraj po preplešani noči pijani domov. Kaj more v takem stanju človek storiti, si je lahko predstavljati; saj je razum popolnoma vsužnjen strastem in je volja le še poslušna dekla poželjivosti.

Koliko gorja in solza je že povzročila tako preživeta noč, ki se je končala z nezavestnim blodenjem po samotnih poteh!

„Vera in dom“ je postala pomembna koroška kulturna revija, ki žanje veliko priznanja tudi pri Slovencih izven Koroške. Novemu uredniku želimo, da bi s sedanjimi sotrudniki, pa tudi s prejšnjimi in mnogimi novimi dvignil revijo na tisto stopnjo, da bo vse nestrno čakalo nanjo, kakor jo mnogi že zdaj komaj pričakujejo in jim ni prav, da ima „Vera in dom“ kdaj zamudo. Red in točnost tudi mnogo pripomoreta k dvigu revije.

Dr. M. T.

Uspeh družinskega postnega dne je bil letos razveseljivo velik. Kot smo poročali, smo izpeljali v Avstriji dne 22. marca letos družinski postni dan in vse prihranke tega dne namenili za gladujoče in pomanjkanje trpeče v Južni Koreji. V celi Avstriji so katoliške družine na ta dan zbrale kar lepo vsoto 5.5 milijonov šilingov. Toliko je prišlo do 30. aprila na centralo Krščanske ženske zveze na Dunaju; celotna vsota bo pa še za tretjino višja, ker še vsaj ena tretjina župnij do tedaj ni poslala denarnih zbirk.

Del te vsote so kar direktno poslali v Korejo, drugi del pa je vzel s seboj korejski škof Sye iz Taegu, ki se je mudil letos v Avstriji. Denar bodo porabili za begunske naselbine v Pusanu in za begunske sirotišnice na raznih krajih južne Koreje.

Moj prijatelj

Starši tožijo nad svojim doraslim fantom: »Nič se ne meni več za nas; vedno je na vasi s fanti...«

Zares, v mladem fantu nastopi doba, ko mu družba sovrstnikov več pomeni kot starši, bratje in sestre. Ves se naveže na tovariša. Pollašajo se ga misli, da domači živijo preveč preprosto in zaostalo življenje in da ne morejo razumeti misli in teženj, ki se vzbujajo v njem. Loči se duhovno od njih in si poišče prijatelja, ki mu je podoben po mišljenju in hotenju in ki ga bo zato razumel; njemu se bo pusti z besedo in z vzgledom usmerjati. Zato pa mora biti ta prijatelj, kateremu se ves zaupa, pravi ideal fanta — vsaj po njegovem gledanju —, fant, ki bo v njem vzbujal spoštovanje, bodisi z zunanostjo ali s telesno močjo, bodisi z dušno dozorelostjo, pogumom in odločnostjo. V njem želi imeti to, kar njegovi osebnosti manjka.

Toda o pravem in resničnem prijatelju stvu moremo govoriti šele takrat, če se je fant po daljšem opazovanju prepričal o prijateljevi resnični močnatosti in zvestobi. Pogosto se tedaj skuje prijateljstvo, ki more trajati tudi do smrti. Trdno in zvesto prijateljstvo se zvari skoraj vedno samo v mladosti. Treba ga je pa znati ohranjati s spoštljivostjo, dobroto in prizanesljivostjo. Posvečati mu mora pozornost, imeti razumevanje za njegove zadeve; toda nikdar mu biti vsiljiv!

Pogosteje pa veže fante na vasi zgolj tovarišija. Fantje, navadno istih let in iste ga okolja, se skoraj redno shajajo na vasi, si povedo najvažnejše novice, večkrat zabeležene s šalami. Malo zapoje, naredijo kakšen skupen načrt, grede k temu ali onemu fantu v vas, ponagajajo njegovi sestri. Tako se ustvari zaključena tovarišija, ki povezuje fante v vaško fantovsko skupnost, v kateri vlada sorodna miselnost.

Ta ali oni tovariš postane v tej skupnosti vidnejši, vplivnejši ali celo vodilen. Navadno se niti ugotoviti ne da, kaj mu je pripomoglo do tega vplivnega položaja v fantovski družbi. Verjetno je skrivnost tega pojava v njegovi močnejši osebnosti in aktivnosti. Prav gotovo pa ne bo vodilen tisti, ki stremi za tem.

Če hoče kdo kaj posebnega doseči, mora poprej dobro premisliti, kdaj in kako bo začel. Tudi se bo z nekaterimi vplivnejšimi na tihem o nameravanem podjetju prej pomenil in z njimi naredil natančen načrt. Na ta način bo apostolski fant dobil druge fante za dobro organizacijo, za pevski zbor, za predavanje, za zabavni večer, pa tudi za skupne duhovne vaje.

Tovarišija je veliko sredstvo za pridobivanje; pa more biti dobra ali slaba, kakršni imajo pač premoč v njej.

Elektrika omogoča slepcem čitati

Po naročilu nekega dobrodelnega zavoda v mestu Columbus v državi Ohio so iznašli posebno elektronsko pripravo, s pomočjo katere bodo mogli slepci čitati, in sicer s poslušanjem zvokov, ki pomenijo tiskane črke.

Elektronska priprava za čitanje v zvoke spremenjenih črk tehta okoli 5 kilogramov in je na zunaj podobna radijskemu aparatu. Sestoji iz ohišja, slušalk in iz nekeke »sonde«, ki ima obliko ročne svetilke in jo drži slepec v rokah. To sonda pomika slepec vzdolž tiskanih ali s strojem pisanih vrstic. Pri tem sonda sproti osvetlilno črko za črko, elektrone v aparatu pa spreminjajo geometrične like posameznih črk v ustrezne glasbene zvoke. Potrebno je nekaj vaje, da se slepci privadijo razločevati in razbrati črke iz zvokov. Ko dosežejo večjo spretnost, lahko berejo tiskane knjige ali s strojem napisana pisma s hitrostjo od 15 do 30 besed v eni minuti. Vsekakor je to za slepce zelo pomembna pridobitev.

NENAVADNA IMENA

Danski raziskovalec in pisatelj Rosendhal je nedavno objavil študijo o nenavadnih imenih. Rekordnerji v svojevrstnih imenih in priimkih so prebivalci otoka Tonga. Tam sta Glista in Kužek najpogostejša priimka. Poglavarju nekega plemena je ime Stari prašič, njegova žena pa je dala eni izmed svojih hčera ime Fuzipala, kar bi se po naše reklo gnila banana.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Pred petnajstimi leti

Z bralci našega lista kramlja Alojzij Vauti, selski župnik

(Nadaljevanje)

V Straubingu

Ravnatelj kaznilnice policijski inspektor Dott je bil hud nacist, katerega so se bali jetniki in stražniki. Kljub pozni uri je odredil, da morajo sprejemne formalnosti biti opravljene še tisto noč. Najprej je sprejemal jetnike, oddelek za oddelkom, v svoji priglasni pisarni. Dolgo smo čakali na mrzem hodniku, da pridemo na vrsto. Temno mi je postalo pred očmi in čutil sem, da padam v nezavest. Zbudilo me je vpitje stražnika, ki se je znašal nad menoj, da sem se predzrnil sesti. Inspektor je vsakega vprašal, kaj je zagrešil zoper postavo, da je obsojen. Posebno hudo se je razkazil nad nami političnimi kaznjenci.

Poslopje kaznilnice v Straubingu je zidano v obliki križa. Sredi je velik prostor, rekel bi: centrala, od nje pa se raztezajo štirje trakti na vse štiri strani, vsak z dvojnim nadstropjem.

V tem središču so nas najprej ostrigli do kože. Menda, da se nam ne zaređijo uši. Mogli bi reči kakor Ribničan Štrigalica v Krekovi igri »Turški križ«, da ni ostalo toliko las na glavi, da bi kako uš pod streho vzel. Bilo pa je to za nas poniževalno, ker smo brez las smešno izgledali kot tepci in bili tako spremenjeni, da se po videzu skoro nismo več poznali. Najhuje pa nas je to prizadelo, ker nas je v tem hudem mrazu še tudi v glavo močno zeblo.

Sledilo je kopanje pod prho. Dolgo je trajalo, predno smo prišli vsi na vrsto, jaz po abecednem redu zadnji. Paznik je bil nestrpen in je priganjal, naj hitim. Tako sem prijetnosti tople kopeli le malo okusil. Iz tople kopeli takoj na mrz — kdo bi se tu ne prehladil!

Odložili in oddali smo svojo obleko. Vrgli so nam vsakemu zavoj jetniške obleke in nas zaprli po dohodnih celicah. Brez luči sem le težko pretipal in prepoznal kose perila in obleke, se nekoliko oblekel in vrgel na posteljo. Po štirih tednih spet enkrat na postelji in pod odejo. Nanjo sem naložil vso ostalo obleko. Od mraza sem drgetal, a se polagoma le malo ogrel in zaspal. Večerje seveda ni bilo!

Naslednji dan je potekel s čakanjem, končno smo bili zdravniško pregledani. Tehtali so nas. Koliko je pokazala tehtnica ob prihodu v kaznilnico, ne vem več. To pa vem, da sem čez 4 mesece pred odhodom še bil 45 kg težek ali bolj rečeno — lahek.

Pri zdravniškem pregledu so ugotovili, da imam vročino. Zdravnik je odredil bolniško oskrbo. V bolniškem oddelku so mi

odkazali manjšo čedno sobo za dve osebi. Mehka postelja z belim perilom in toplo odejo me je sprejela v svoje okrilje. O kako se je prilgelo! Kako se mi je bolezen izkazala kot dobrot! Dobri Bog zna naše trpljenje v dobro obrniti. Za dežjem prisije sonce!

V bolnici mi je bilo lepo. Stregel mi je jetnik češki zdravnik. Hrana je bila boljša in izdatnejša. Imel sem na razpolago knjige. Paznik, član moške marijanske kongregacije, je bil prijazen. Parkrat me je obiskal kaznilniški župnik. Kar dobro sem se počutil kot bolnik, a — žalibog — sem prehitro ozdravel. Po 19 dnevih je zdravnik ugotovil moje stanje za zadovoljivo in odredil odpust iz bolniškega oddelka. Preseliti sem se moral v eno izmed mnogostevilnih celic prvega nadstropja.

Moj tovariš v celici!

Ob mojem vstopu je bila celica prazna. A postelja ob eni steni in slamnjača ob drugi sta pričali, da ne bom sam. In res, ko opoldne zarožljajo ključi in se težke duri odpro, vstopi mlad fant, star okoli 24 let. Nekaj časa se gledava, bodoča sostanovalca. Potem me vpraša:

»Kaj si?«

»Skusi uganiti, kaj sem!«

Zvedavo me ogleduje od nog do glave, študira moj obraz, nato pravi: »Zobotehnik si!«

»Précj si se zmotil,« mu odvrnem. »Župnik sem!«

(Dalje prihodnjič)

Sejali so dobro seme . . .

Iz pliberške fare nam pišejo:

Z velikim zanimanjem čitamo v Našem tedniku opis življenja in trnjevega pota č. g. župnika selskega za časa Hitlerjeve strahovlade. Dobro poznamo č. gospoda Vautija, a njegovo trpljenje med zadnjo vojno pod gestapo nam ni bilo točno znano. Toda sedaj se čudimo njegovemu junaskemu prenašanju križa in hvalimo Boga, da mu je dal potrebno moč, ter ga izpeljal iz vseh zanj gestapovske surovosti in prekanjenosti, da se njegovo delo med farani — za podvig verskega in narodnega življenja — lahko nadaljuje.

Delo takih moč je mnogim tudi danes še napoti, ker bi naš narod radi izbrisali iz zgodovine in zemljevida. Pa, kakor vsevedni Bog vodi posameznike preko prepadov in brezen, bo On, Vsemogočni — izpeljal tudi naš narod iz stiske.

Gospoda župnika Vautija poznamo iz ljudske šole. Farani so mu rekali tudi go-

spod Lojzej. Še danes živijo v nas sošolcih spomini na blagega kateheta. Jasni so spomini na sončno otroško dobo naših skupnih stezic od doma do šole in na domači trati, kjer so nas ob nedeljah popoldne zabavali in se z mladino igrali. Vsi ti spomini nam vežejo duše v plemenito sorodnost.

Nekaj let pred g. Vavtujem je bil g. Janez Hornböck pliberški kaplan. Prišel je v Pliberk menda leta 1904. V Pliberku je ostal 11 let. Pod njegovim delovanjem se je pliberška fara bujno razcvetela. Poživil je versko življenje in družabnost po vaseh fare. Ustanovil je več bratovščin, tretji red, vodil izobraževalno društvo, ustanovil dekliski krožek, vodil slovensko posojilnico. Bil je režiser številnih iger in društvenih prireditev, voditelj romanj in družbenih izletov. Ni mogoče opisati vsega delovanja, uspehov in sadov pod vplivom in vodstvom dobrega g. Janeza Hornböcka.

V družine je prinesel dobro voljo, v dru-

štvo cvetja lepih zgledov in naukov, povsod Boga — ljubezen. Vzgojil je kader mladeničev in mladenk, ki so se znali žrtvovati za višje reči in ta kader, kar jih še stoji v življenju, stoji še danes na braniku za verske in narodne svetinje. Le pogledimo po naših vaseh — v Grable, Borovje, Libuče, Pliberk, Nončo ves, Čirkovce, Vidro ves in Dob — povsod še živi rod iz šole g. Hornböcka. Kar je vsejal on, zeleni, kar je dajal, drži.

Bil je poseben ljubitelj malih. Na žegnanjih nam je postregel z medicino in slaščicami. Otročička je prav prisrčno popestoval in zapel: Mila, mila lunica . . . ali pa: Hopsasa, hopsasa, Anzek jaha konjička . . . Prinašal je malim oranže v svoji kapuci in znal jim je povedati mnogo lepega. Pozabaval se je z mladino, potolažil mamico, dal nasvet očetu, z modro besedo posvaril lahkomišelnca ali pa podražil razigranega mladeniča. Vse se je vrtele okoli svojega voditelja, g. Hornböcka.

Posebno lepa so bila žegnanja in praganja, ko je organiziral krdelo belo oblečenih deklic s košaricami cvetja, da so ga potresale pred Gospodom v monštranci. V njegovi dobi so verniki, predvsem pa otroci in mladina med procesijo molili . . .

Izredno lepo je pripravil slovesnost prvega sv. obhajila. To je bil praznik družine, ki je imela prvoobhajanca. Najprirednejše je tudi na domovih obiskal.

Tudi vsaka družvena prireditev je bila praznik v fari. Ker je bil dober tenorist in poseben ljubitelj petja, je bilo povsod kamor je prišel med mladino ali v družino v goste, petja in dobre volje dovolj! Pa domače zdrave šole, kolikor je je družba potrebovala. Njegova dobrohotnost je vezala farane v pravo družinsko enoto.

Za gospodom kaplanom Hornböckom smi vsi bridko žalovali, ko je bil, menda leta 1914, prestavljen na faro pri Prevaljah.

Seveda je imel v Pliberku tudi sovražnike. Saj je bil sin zavedne slovenske družine v št. Janžu v Rožu in zavedal se je svojih dolžnosti in jih vršil; kot slovenski duhovnik v slovenski fari, po svoji vesti, po božji in človeški postavi. Pa brez strahu, pomislekov in oklevanja.

Iz Prevalj je prišel v Mežico in tam kot dekan živel in deloval do leta 1943 — ko so ga gestapovci izrgali iz fare in odvedli v Dachau. Tam pa je kmalu onemogel in umrl.

Zgodilo se je z njim, kakor se je zgodilo z marsikaterim zaslužnim junakom v borbi za verske in narodne ideale. Velikan po duhu, čeprav v šibki postavi duhovnika pač budi kosmato vest propalega odpadnika. In trn v peti je neprijetna stvar, zato se je, slabič, rad iznebi.

Spomini, ki nas vežejo na g. kaplana Janeza Hornböcka, pa bodo ostali živi in jasni, dokler bo živel rod, ki ga je vzgojil v pliberški fari. M. H.

LOJZE NOVAK:

TOMAŽ ŠPOLAR

(Zgodba iz Argentine)

(Nadaljevanje)

Na desni evkalipt. Nato spet samo tenka črta. Steza. Nato nekaj ombujev kar na kupu. Sredi njih hiša. Rancho. Tam, da je baje živel Martin Brglez. Zakaj se je tako daleč zakopal v pampo? Da bi bil sam? Da ga ne bi motil nemir predmestja?

Tomaž si je zavihal hlačnice, da bi obvaroval hlače pred blatom, ki je v debelih curkih škropilo pod njegovimi koraki, si potisnil klobuk globoko na tilnik in se kakor z novo močjo napotil naprej. Ulica se je vlekla kakor zgubljena nit. Mrak je postajal gostejši, že so se prizigale prve luči in daleč v ozadju so tulile tovarniške sirene. Konec delovnika. Za nekatere. Za druge začetek. Ob medli svetlobi potekajo noči. Borba za kruh. In blede obrazi. In nevesele misli in grenke žgoče besede. Zakaj je na svetu toliko bede?

Tomažu se je zazdelo, da se je nekaj prelilo vanj. Del tistega, kar je težko boleče trepetalo v zvoku siren, ki so pele v večeru. Sklonil se je in imel občutek, kot da je postal nekam težji, bolj neroden in robot. V srcu pa mu je kljub neveseli misli svetilo tiho, kakor oddaljeno zadovoljstvo. Kot da ga je beda, ki jo je kar tako mimogrede doživel, nekam obogatela. Ne-

nadoma se mu je odprlo čisto novo obzorje, kjer je bilo vse nekam bolj razumljivo. Da. Tudi Martin Brglez je zrastlel v senci tovarne. Kako bi mogel biti drugačen? Tovarna mu je zastupila misli, ga pahnila kakor v senco življenja. Pa je potem nekje zagledal trohico luči, pa se mu je je zahotelo . . .

Pred njim je zazijala pampa in kot da je vrgel s sebe pritiskajočo težo zgubljenih glasov, ki so se stokaje lovili nad naseljem, je postal lažji. Steza, ki se je zgubljala med osatom in visokorastlo travo, je bila kakor korito pravkar zamešenega testa. S težavo je premikal noge, čevljev se mu je oprijemalo blato. Pa je rinil naprej. Rekli so mu, narisali so mu stezo, ki je vodila k Martinu Brglezu. Zakaj bi omahoval? Ni tudi Kristus nosil križa, ves razbičan in krvav? Nosil ga je. Za duše. In zakaj je on krevsal po pampi? Ni šel mar za dušo, ki je bila potrebna odpuščanja, odrešenja?

Pokrižal se je in se z mislijo potopil v molitev. Pozabil je na težko pot, ki ga je z vsakim korakom bolj pritiskala k tlom. In ko je nenadoma vzniknila iz temne kopicе košatih ombujev hiša, se je zavedel. Dospel je. Vse, hiša in ombuji, vse je tonilo v težak mrak noči. Domačija je temna v noči buljila v samoto. Daleč naokrog je ležala spokojnost noči, ki se je med ombuji nekam gostila, se prevalila okrog hiše kakor posebljena praznosta življenja. Tomaževe misli so jele dobivati neko ne-

razumljivo polnost. Življenje. Skrb, ki ga je glodala med potjo, prispodobne, ki so mu zavirale korake, so nekam splahnele. Znašel se je nenadoma kakor daleč pogreznjen v pampo iz oči v oči z življenjem, ki mu je bilo do tedaj tuje. Kot da so se stvari postavile na glavo. Imel je pripravljenih kopico besed. V mislih se je pogovarjal z Martinom. Tam pa se mu je vsa zadeva pokazala v čisto drugačni luči. Nenadoma se mu je zdelo, da je dihlo iz vsega, iz pampe, iz ombujev in hiše neko preprosto skrito življenje, obenem pa polno skritih globlin in zagonek.

Kakor zmeden se je vsedel na prag in čakal. Rekli so mu, da često Martin prihaja zelo pozno domov.

»Počakal bom.« se je odločil.

Jel je razmišljati, kako bi uporabil čas. Bi molil brevir? Ni mogel, ker je bila noč temna. Bi molil kar v mislih. Tudi ni mogel, ker mu je bila glava polna čudnih, nerazumljivih, zmedenih misli. Spustil je glavo v dlani, ko je nenadoma nekaj zašumelo. Ko je dvignil oči, je stal pred njim pes volčjak. Gledal ga je nepremično, v temi so žarele kakor dvoje zarezih ogljev njegove oči. Žival ni pokazala najmanjšega znaka krvoločnosti. Nepremično kakor izklesana je buljila, kakor v vedni pripravljenosti na skok. Tomaž je stegnil roko. Takrat je pes zarenčal. Hotel je vstati. Pes se je z spoznanjem stegnil, kot da bi se hotel pognati v skok. Ko ga je Tomaž ogovoril, je povesil ušesa in sklonil glavo.

Žareče oči so se mu še bolj razširile in se zastrmele v Tomaža.

»Volk,« je rekel Tomaž glasno.

»Volk sivec, kakor ga je Bog poslal svetniku, ko je bil v nevarnosti?« se je na tihem vprašal Tomaž.

Ker se na pragu ni počutil preveč udobno, je hotel vstati. Pes je zarenčal pritajeno, grozeče. Ko je Tomaž spet obmiroval, je tudi pes prenehal kazati zobe. Kakor nema straža, kot nevidna vez, ki ga je priklepala na prag. Vdal se je in se naslonil na vrata. Ker je bil utrujen, je zaprl oči in na pol bede in na pol v snu rapredal misli.

»Tudi to je za nekaj dobro. Mogoče bi se drugače naveličal čakanja in odšel. Tako pa hočeš nočeš, moram počakati, da pride in me reši tega čuvaja . . .« se je prepustil mislim in spancu, ki mu je vedno težji padal preko oči.

Potem je polagoma izginjala utrujenost, z njo nemir in po udih se mu je razlila prijetna udobnost. Resničnost je vedno bolj bledela in tonila v nejasno, komaj zaznatno trepetajočo kopreno, ki ga je ovijala, vpijala vase. Čutil je samo oddaljeno razsežnost, praznoto, kakor votlo razpeto prostornino noči brez vsebine. Kot da je v hipu postalo vse breztelesno v brezčasju časa, pogreznjeno v molk oddaljenih namišljenih svetov. Samo tam nekje daleč, izven meja tistega praznega brezčasa prepojenega z molkom, se je sekalo v pravilnem pravem kotu dvoje svetlih pramenov. (Dalje prihodnjič)

Pri nas na Koroškem

(Nadaljevanje s 4. strani)

igrare spominske igre, razni govorniki pa slavili stvarno in objektivno tedanjo zmago za ohranitev nedeljnosti dežele. Vreme je bilo dosti ugodno. Izzivanja proti drugemu deželnemu narodu in južnemu sosedu dežele ni bilo. Glavni govornik je celo vedel hvalo Slovincem, ki da so tudi glasovali za enotnost dežele. Koroškim Slovincem, ki so tako ostali pri Avstriji, so tedaj bile obljubljene vse narodnostne pravice, ki jih pa sedaj, zlasti glede pouka slovenščine v šolah, oblasti polagoma omejujejo. Iustitia, ubi habitas? (Pravica kje si?)

GORENCE

Še nekaj iz naše kronike. 1. januarja letos so dijaki iz Plešivca v naši farni dvorani priredili skioptično predavanje o ovirah, ki jih morajo premagati misijonarji v poganskih deželah. Udeležba je bila prav lepa. — Na tiho nedeljo 3. aprila pa nas je zopet obiskal gospod župnik Vinko Zaletel iz Vogrč. Imel je v farni dvorani predavanje in nam kazal krasne slike iz mesta Jeruzalema kot pripravo na veliki teden. Bili smo zelo zadovoljni in želimo, naj nas kmalu zopet razveseli s slikami iz svoje bogate zakladnice.

Že v Tedniku z dne 12. maja t. l. smo poročali, da je bela smrt pri nas letos močno zastavila svojo koso. Že sedem domačinov je pokosila in še dva tujca priplavila po Dravi. Zdaj je pa spet zamahnila in pretrgala nit zemeljskega življenja Štefeju Marktlu, pd. Revaldevevu sinu iz Šmiklavža. Pokojni Štefej je bil star šele 27 let. Izučil se je za šoferja. Pred dobrimi dvema letoma je dobil službo šoferja pri Mlekarski zadrugi v Celovcu. Nameraval se je poročiti in tako ustanoviti lastno družino. Pokojnega se je pa lotila neozdravljiva bolezen v črevesju. Skoro dve leti hudo trpel. Iskal je zdravja v bolnici v Celovcu, na kliniki v Gradcu, šel lani na božjo pot v Lurd, pa Bog je v svojem neskončnem modrem sklepu odločil drugače. Poklical ga je na praznik Kristusovega vnebohoda po težki bolezni, ki jo je potpežljivo prenašal, k sebi po plačilo. Bil je dobro pripravljen na smrt in zadnje mesece večkrat prejel sv. zakramente. V soboto 28. maja smo ga pokopali na farnem pokopališču v Šmiklavžu ob zelo obilni udeležbi faranov, znancev in sorodnikov. Pogreb je vodil njegov stric preč g. Niko Marktl, župnik v Rožeku. Bilo je v domačim vred 7 duhovnikov, 4 tukajšnji rojaki - sorodniki, potem še zastopnik kmetijske šole v Tinjah gg. ravnatelj Ant. Radanovič in njegov katehet Jos. Gabruč, župnik v Pokrčah, saj je bil Štefej pred leti učenec Kmetijske šole v Tinjah, kjer se je strokovno in duhovno zibraževal. In to se mu je poznalo. Pokojni je bil, ko je bil še zdrav in doma, znan prosvetni delavec, do nedavnega poštvovalen namestnik cerkv. ključarja in je tudi očetu vestno in rad pomagal pri meznarijskih poslih. Bog naj mu bo bogat plačnik za vse dobro. Spominjali se ga bomo v molitvi. Sorodnikom naše iskreno sožalje!

GORICE — SKOCIDOL

Pred petimi leti se je iz Štebnja (Malošč) doselila Marija Lepuschitz, roj. Zakoparnik v župnijo Skočidol. Rojena je bila leta 1885 na Gozdanjah. Že tam je bila cerkvena pevka. Z možem J. Lepuschitzom je nato živela nad 40 let v Maloščah v srečnem zakonu. Bila je tam več let posredovalka dobrih knjig. Vestno je poleg družinskih dolžnosti vse dni izpolnjevala vse verske obveznosti. Mož ji je pred šestimi leti v Maloščah umrl. Postala je vdova in prišla potem kmalu nato kot cerkvenica v skočidolsko meznarijo, kjer je pa kmalu težko zbolela in jo je ena njenih treh hčera vzela k sebi v Gorice. Tu si je svojo sobico preuredila v malo kapelico. Večkrat je bila tam obhajana. Vedno je bila povezana s svojimi otroki v duhu, v obiskih, v pismih. Zadnje mesece jo je mučil hud kašelj.

Mnogo sosedov in faranov jo je v soboto, dne 21. majnika, spremilo k pogrebu na skočidolsko pokopališče. Veliko jih je bilo navzočih tudi iz Malošč. Po opravljenem je župnik v obeh jezikih sorodnikom in vsem pogrebem kratko naslikal potek njegovega dobrih del polnega življenja. Hvaležne hčere so ji v vdovstvu in bolezni vestno stale ob strani. Hčerki v Švici je celo še par dni pred svojo smrtjo pisala spodbudno in materinsko ljubeznivo pismo, ki ga je v slutnji smrti končala s milim stavkom »Hili, hili, moja ljuba«. Matere sicer ni več dobila žive, je pa prišla še pravčasno na pogreb. Dokler je še mogla prihajati s hruba, je rada spet in spet pokleknila k obhajilni mizi, drugače se je pa v ta namen z avtobusom večkrat podala k sv. Nikolaju v Beljak. Poleg treh hčera in nekaj vnukov zapušča še sina Janeza, železničarja v Podravljah. Bodi vsem v zgled! Pokoj njeni duši!

ČIRKOVČE pri PLIBERKU

Dne 26. maja so Mlinarjev oče z ganljivo vdanostjo v svoji bolezni za vedno zatisnili svoje oči. Bili so res mož - vzor kmeta, ljubitelj stare tradicije, skrben gospodar, bili so tudi pravi krščanski oče in mož, ki so dajali svojim otrokom dober vzgled in so otroci od njih črpali ljubezen do domače grude, ljubezen do svojega naroda, ljubezen do dela in, kar je najboljše, strogo versko vzgojo.

Seveda kot je v naravi običajno, so morali tudi večkrat v svojem življenju izpiti grenke kaplje, ker sin Gustej je padel v vojni, Tevžej doma umrl na posledicah vojne, njihova ljubljena žena je umrla pred tremi leti, ko sta malo prej obhajala 50-letnico zakonskega življenja.

Rojeni so bili dne 1. septembra 1869, torej 91 let stari. Bili so velik dobrotnik romarske cerkve pri Božjem Grobu, kjer so bili 25 let cerkveni ključar. Ko je bil leta 1912 na smrt bolan Jakob Ferra, pd. Brak v Čirkovčah, šine rajnemu Mlinarjevemu očetu v glavo dobra misel: Brakov oče nima otrok; mogoče bi podaril cerkvi pri Božjem Grobu kakšno gozdno parcelo. Podali so se tja in v pogovoru ga opomnijo in mož ne dolgo obojavljajoč reče, da podari eno gozdno parcelo v obsegu treh hektarjev z zemljo vred. Služi naj popravi cerkve. In res je bila pod njih vodstvom leta 1914 cerkev popravljen in preslikana, tako da je danes eno izmed najlepših svetišč na Koroškem.

Ko je nam vojna pobrala docela vse zvonove in smo si morali nabaviti zopet nove štiri zvonove z motivom »Salve Regina«, je bila Mlinarjeva družina z rajnim očetom zopet na mestu, ki je darovala lepo vsoto.

V nedeljo, dne 29. maja, se je zbrala ogromna množica žalnih gostov pri Mlinarju, da spremi očeta na zadnji poti ob spremeljavi lepo ubranega zvonjenja ob Božjega Groba.

Cerkvene obrede so opravili preč. g. Srienc, dekan iz Šmihela in preč. g. Kulmež, mestni župnik iz Pliberka.

Nehote mi prihaja na misel verz iz Gregorčičevih poezij, ki pravi, »Umrl je mož, ni ga več med nami! Ne, ni umrl, duh njegov živi med nami.« Ta izrek velja tudi za Mlinarjevega očeta; njih duh, njih značaj, njih delavnost, njih zavednost naj živijo med nami! Mlinarjevi družini izrekamo ob prebridki izgubi očeta naše sožalje.

VELIKOVEC

Velikovsko mesto raste. Tako lice mesta kot tudi okolice se spreminja. Med drugim smo dobili novo cesto, ki teče na severni strani za mestom, tako da se vozačem, ki v mestu nimajo nobenega opravka, ne bo treba več mujati skozi ozke mestne ulice, ampak bodo lahko švignili mimo mesta brez zadržka.

Več posestnikov njiv in vrtov se je moralo ločiti od svoje posesti in proti odškodnini odstopiti svojo zemljo v občini blagor. Med drugimi je bila prizadeta tudi Narodna šola. Odstranjena sta bila tudi dva na novo prenovljena križa, eden v št. Ruper-

tu, drugi v Grebinskem predmestju. Ker so križi in kapelice pod spomeniško zaščito, upamo, da bodo ta dva križa, ki sta priče naših vernih prednikov, v doglednem času zopet na primernem prostoru postavili.

Velikovec je bil pred leti popolnoma kmečko mesto. V novejšem času je pa obrt, ki se močno razvija in višji življenjski na-

predek popolnoma izpodrinil kmeta iz mesta. Zemljo, v kolikor je še ni zazidane z novimi stavbami, obdelujejo kmetje iz okolice. Prav posebno delavnost kažejo lastniki bencinskih črpalk, ki hočejo postaviti vzdolž mesta kar 8 črpalnih postaj, tako da razvajeni avtomobilisti ne bodo vedeli kam bi se obrnili, da jim bo bolje postreženo.

Cirkus Rebernigg zopet na Koroškem

»Cirkus Rebernigg«, je te dni zopet prispel na Koroško, rodno deželo rodbine Rebernigg, ki izhaja iz Borovelj. Minulo sredo je bila zelo dobro uspeša otvoritvena predstava v št. Vidu ob Glini, kjer se je cirkus ustavil za 2 dni. Nato pa pride v soboto dne 11. junija v Celovec, kjer bo stal do četrtega dne 16. junija. Vsak dan bosta dve predstavi, in sicer ob 3. uri popoldne ter ob 8. uri zvečer.

Otvoritvena predstava v št. Vidu je pokazala, da Cirkus Rebernigg nadaljuje s tradicijo, ki mu je bila ustvarila njegov sloves. Kadar pride, ima vedno kaj novega pokazati. Program je sestavljen iz prvovrstnih artistov, med katerimi so nekateri naravnost edinstveni na svetu. Tu velja najprej omeniti Anno Arata in njene brate, ki na žici izvajajo stvari, katere človeku sapo jemljejo in se sprašuje ali je sploh kaj takega mogoče. Vrhunska akrobatika je združena z graciozno in eleganco, kar daje tej točki poseben čar. Govorili smo z gospodom Arato, ki nam je povedal, da so to točko vadili tri leta in tudi sedaj poleg dveh nastopov na predstavah vsak dan še tri ure večbajo... Razen ob nedeljah, kajti ta je Gospodov dan, ki ga je treba spoštovati. Artisti, ki vsak dan gledajo smrti v oči, vedo, da je treba imeti tudi račune z Bogom v redu.

Nekaj svojevrstnega je tudi skupina roparskih živali, kjer levi, tigri, panterji in druge zveri, ki so v prosti naravi znane po svoji krvoločnosti, na mig mladega krotilca Tommyja Lewandowskega ubogljivo izvajajo raznovrstne vragolije. Na programu so še trojica španskih šaljivcev, izvrsten žongler, nadalje skupina Madžarov, ki izvaja vratomne skoje salto mortale. Lani se je eden izmed te skupine pri neki predstavi smrtno ponesrečil,

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 12. 6.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 13. 6.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Narava v poeziji. — Bolje je paziti, kot zdraviti se. (Zelodčne bolezni). 17.55 Za našo vas. — TOREK, 14. 6.: 14.00 Poročila, objave. — Koroški kulturni obzornik. — SREDA, 15. 6.: 14.00 Poročila, objave. Domači vrt. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 16. 6.: 7.30 Brez Boga. (Slušna igra.) — PETEK, 17. 6.: 14.00 Poročila, objave. — Kogar zanima. — SOBOTA, 18. 6.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

MALI OGLASI

Iščem službo majarja (pastirja) za prihodnje leto. Pošten in izkušen. Ponudbe na upravo lista pod značko „majar“.

Nähmaschinen

in allergrößter Auswahl in modernen Schränken und Verkleidungen von S 2565.— an.

Leo Truppe

VILLACH, Oberer Kirchenpl. Bequeme Teilzahlung

Štedilnike, peči kmetijske potrebščine

ugodno in na obroke pri

HANS WERNIG

KLAGENFURT, Paulitschgasse (Prosenhof)

Blago za poletne obleke

Velika izbira!

Nizke cene!

L. Maier

Klagenfurt, Alter Platz 35

Zelo velika zaloga otroških vozičkov, tudi rabljenih, že od 190.— S.

Perilo za dojenčke, otroke, dame in gospode

Posteljina

Stotine otroških vozičkov in postelj!

TRGOVINA H. THOMASSER

VILLACH, WIDMANNGASSE 33

v trgovini s preprogami

RADLMAYR

VILLACH

Velika zaloga žimnic, zaves, talnih oblog in raznih drugih vrst blaga za opremo sob

Plačilne olajšave!

Gostinski obrati, gospodinje, pozor!

Že sedaj si po ugodnih cenah nabavite manjkajočo opremo